

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно – економічний університет
Вінницький торговельно – економічний інститут

Кафедра обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Теоретичні основи і методичні аспекти аудиту формування доходів у
сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій
(за матеріалами Товариства з обмеженою відповідальністю «АГРО-СТАНДАРТ»
с. Велика Чернігівка, Овруцький район, Жиомирська область)

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ФКА-21д(м),
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітньої програми
«Фінансовий контроль та
аудит»
денної форми навчання

Антон Алексійчука

Науковий керівник
канд. екон. наук, доцент

Ірина Крупельницька

Гарант освітньої програми
д-р. екон. наук, професор

Ганна Даценко

Вінниця 2023
ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Науково-теоретичні основи і методичні аспекти аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій	5
1.1. Економічна сутність аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій	5
1.2. Характеристика виду діяльності та організаційно-економічна характеристика ТОВ «Агро-Стандарт»	18
РОЗДІЛ 2. Організаційно-інформаційні основи аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій	33
2.1. Оцінка системи бухгалтерського обліку як інформаційного забезпечення аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій	33
2.2. Організація та планування аудиту доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій	42
РОЗДІЛ 3. Аналіз аудиту формування доходів у ТОВ «Агро-Стандарт» в умовах військових дій.	50
3.1. Аналіз аудиту формування доходів у ТОВ «Агро-Стандарт» в умовах військових дій.	50
3.2. Процедури та прийоми аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій.	55
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Актуальність проблеми аудиту доходів у сільськогосподарському виробництві під час воєнних дій займає значне місце серед сучасних проблем, адже воєнні дії завдають значних втрат для сільськогосподарських підприємств, в таких умовах виробництво переходить на виснажливий рівень функціонування де задіяні більшість ресурсів підприємства для його подальшого функціонування. Конфлікт впливає на всі сфери діяльності, адже ведення обліку на основі якого буде вестись аудит доходів залежить від такого фактору як бойові дії на території де знаходиться підприємство. Велика частина земель України під окупацією, що заважає веденню адекватного циклу підприємства, тобто посіву урожаю, його збору та реалізації.

Мета дослідження аудит формування доходів у сільськогосподарському підприємстві в умовах військових дій на основі фінансової звітності підприємства ТОВ «Агро-Стандарт».

Завдання дослідженням являється поглиблення, систематизація та закріплення знань, набутих в процесі навчання. Розвиток навичок та умінь здійснення інформаційно-аналітичної, проектно-дослідницької діяльності для вирішення прикладних проблем аудиту формування доходів на сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій. Опанування теоретичними знаннями за темою аудит формування доходів на сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій. На основі вивчення та систематизації сучасної спеціальної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів. Розгляд впливу військових дій на фінансові показники підприємства, функціонування с/г підприємств в умовах військових дій, способи мінімізації впливу військових дій. Та запровадження нових ідей щодо ведення аудиту сільськогосподарських підприємств в умовах військових дій. Робота зазнала апробацію і було опубліковано дві статті, а саме «Внутрішній аудит активів

сільськогосподарських підприємств» і «Система внутрішнього контролю доходів сільськогосподарських підприємств».

Методом дослідження являється фінансова аналітика підприємства на основі його звітів за 5 років. Розрахунок чистого доходу підприємства, собівартості реалізованої продукції, валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, операційних витрат, фінансового результату від операційної діяльності прибутку чи збитку, інших доходів та витрат, фінансових результатів до оподаткування, чистого прибутку або збитку, рентабельності підприємства, середньорічної вартості основних засобів, продуктивності праці, на основі цих даних та розрахунків буде вестись висновок про стан та подальшу діяльність підприємства та ведення аудиту в сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій.

Апробація тематики дослідження кваліфікаційної роботи була представлена в 2-х тезах конференцій:

1. Внутрішній аудит активів на сільськогосподарському підприємстві
2. Аудит доходів сільськогосподарських

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

1.1 Економічна сутність аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій

Доходи є основною складовою підприємства, адже від них залежить подальше функціонування підприємства. За основою дослідження аудиту на сільськогосподарському підприємстві є підприємство ТОВ «Агро-Стандарт».

Науково-теоретичні основи базуються на основі фінансової звітності підприємства та методів обліку. Відображення фінансової звітності та надання повної інформації аудиторю надає змогу відкрито та влучно висловити свій аудиторський висновок. Аудиторський висновок буде формуватися на основі законодавчої та правової системи України та її нормам в умовах військових дій.

Аудиторська перевірка проводиться на підставі договору між аудитором та замовником для аналізу підприємства на його функціонування в умовах військових дій, тобто аудит замовляється як перевірка підприємства шляхом письмового звернення, адже зараз ми розглядаємо внутрішній аудит через який буде надано інформацію щодо майнового стану для внутрішніх користувачів інформації підприємства. Якщо розглядати приклад з зовнішніми замовниками аудиту, то в них буде на меті інвестиція в саме підприємство з метою отримання економічної вигоди. Що для внутрішніх, що для зовнішніх замовників аудиту на меті буде максимізація прибутку через аудиторську перевірку, на основі якої буде викладена достовірна інформація.

Метою аудиторської перевірки є декілька пунктів:

- Уникнення помилок – помилки ведення обліку на підприємстві є основною проблемою для циклічного функціонування виробництва, адже персонал

допускає навмисно чи ненавмисно помилки, завдяки аудиту виявляється навмисне скоєння помилок та ненавмисне. Аудитор керуючись своїми уповноваженнями щодо перевірки надає професійний вердикт щодо помилок на підприємстві;

- виявлення ризиків – під час військових дій сільське господарство зазнає значних втрат, адже обстріли та підриви складів де зберігається готова продукція чи сировина підприємства, завдає значних збитків, тому для урегулювання таких питань аудиторська перевірка може бути порятунком, задля розрахунку всіх ризиків та його слабих сторін на основі цієї інформації підприємство буде будувати свою стратегію розвитку чи ліквідації;
- виявлення шахрайства – шахрайство на підприємстві в багатьох випадках неможливо розпізнати без втручання аудитора, адже в шахрайстві задіяні декілька людей, це організоване угруповання яке займається розкраданням чи пошкодженням майна на підприємстві, замовляють аудиторську перевірку на основі якої виявляють шахраїв;

Воєнні дії завдають значних витрат для сільськогосподарських підприємств, агросфера в Україні займає провідне місце в економіці країні, агросектор залежить від багатьох зовнішніх факторів і одним рішучим та впливовим є військові дії. Значний земельний потенціал України де 60% це чорнозем, який ставить у вигідне положення весь агробізнес, але з настанням військових дій у степових та лісостепових зонах де зосереджена значна кількість чорнозему, все робить навпаки, бо через обстріли та ведення воєнних дій на тих територіях подальше функціонування деяких підприємств неможливе, також впливає забруднення плідородючих земель через обстріли, плідородючість знижується з кожним пострілом гармати, через розшарування та викиду хіміко-токсичних елементів в ґрунт. Аудиторська перевірка сільськогосподарських підприємств які знаходяться на межі зіткнення військ, може їм надати інформацію як під час такого складного часу можливо врятувати підприємство або евакуювати промисловість на іншу територію країни. Доцільність такої аудиторської

перевірки має на меті збереження самого підприємства як фізичного об'єкту та його подальше функціонування у безпечній зоні агробізнесу України, тобто війна яка зробила з високорентабельного бізнесу, бізнес мертвого прибутку який має на меті постраждалі сільськогосподарські підприємства під впливом військових дій де зазнали значних втрат або перестали існувати в економічному просторі України (перейшли під окупацію). Тому перевірка набуває статусу «рятувальної» для підприємства яке має змогу перенесення своїх виробничих потужностей на сприятливу територію. Втілення цього плану евакуації призведе до великих втрат для підприємства, але дозволить зберегти його і продовжувати діяльність, що відкриє можливість отримувати прибуток у майбутньому. Основні пункти які потрібно розглянути аудиторю під час евакуації сільськогосподарського підприємства з зони бойових дій:

- Створення евакуаційної комісії підприємства де будуть зазначені керівні посади з евакуаційної комісії підприємства;
- розробка плану евакуації на основі висновку аудиторю де були виявлені ризики евакуації;
- підготовка перевезення виробничих потужностей підприємства або їх ліквідація (продаж) з метою отримання економічних вигід (по можливості) або знищення;
- виявлення шахрайства та розкрадання евакуаційного обладнання підприємства;
- інструктаж персоналу щодо дій під час евакуації підприємства;
- взаємодія з владою, інформація щодо отримання допомоги;
- відправка вантажного транспорту з обладнанням та виробничими потужностями до нового робочого фізичного місця підприємства;
- приїзд на нове місце функціонування, розгортання обладнання яке евакуювали, запуск нового економічного циклу на підприємстві.

Аудит оцінки ризиків в умовах військових дій показав значний вплив на підприємство і завдяки чому господарство буде працювати на економіку країни та вести свій подальший облік, мінімізуючи такий впливовий зовнішній фактор як

ведення бойових дій, але ніхто ракетних обстрілів по виробничим базам підприємства не відміняв, тому мета аудиту ризиків мала на увазі не тільки евакуацію підприємства, але й прорахунок на випадок повторення воєнних дій уже на новому місці.

Під час розгляду різних сценаріїв для підприємства важливо пам'ятати про генерацію прибутку, оскільки однією з актуальних проблем для компаній є реалізація їх готової продукції. Вона займає ключову роль у подальшому житті підприємства. Ми розглянемо випадки, які зможуть привести до максимізації прибутку та опис структури самого підприємства. Доходи, отримані сільськогосподарськими підприємствами, характеризуються різноманітністю оподаткування через різні податкові ставки, які застосовуються до різних видів їхньої діяльності.

Якщо розглядати синтетичний облік, який використовується у всіх підприємствах, включаючи сільськогосподарські, то варто зауважити, що сільськогосподарські підприємства виявляють більшу властивість до використання аналітичного обліку. Аналітичний облік - це систематичний аналіз фінансової інформації та даних, який використовується для прийняття управлінських рішень у підприємстві. Його основна мета - забезпечити керівництво компанії інформацією, необхідною для ефективного управління фінансовими ресурсами, планування стратегій, виявлення тенденцій та можливих ризиків. Наприклад На складі кожен місяць створюються численні первинні документи, які описують прибуття та вибуття запасів. Інформація з цих документів систематизується за категоріями запасів, використовуючи картки, де вказується залишок кожного виду запасу, а також всі факти щодо їхнього надходження та списання. Цей процес представляє аналітичний облік запасів.

Щодо системи рахунків на сільськогосподарських підприємствах, це питання чисто індивідуальне. Кожен вибирає власний підхід до обліку та використовує різні рахунки для різних видів продукції за допомогою аналітичного обліку та наказу про облікову політику. Усе це впливає на загальний

обсяг доходу від реалізації продукції. Отже, аудит доходів переважно ґрунтується на методології утворення доходів у компанії.

Дані беруться на основі фінансової звітності підприємства. Звітність має певну структуру, та регулюється законом. Розглянемо випадок, коли подається фінансова звітність, на основі якої проводиться аудиторський аналіз доходів підприємства. Подання фінансової звітності 2023 року формується протягом 90 днів, тобто подання до 20 травня 2023 року. На базі фінансової звітності ми розглянемо як же будуть формуватися доходи у сільськогосподарському підприємстві ТОВ «Агро-Стандарт». Беручи до уваги чистий прибуток за 2021 рік, який склав 54945,3 грн. Який був забезпечений доходом від реалізації продукції в сумі 126649,5 грн. Для отримання зазначеного доходу підприємством були залучені основні засоби первинна вартість яких становила 41688,6 грн. Реалізація продукції на підприємстві є основним способом доходу при наявності основних засобів вартість яких склала 10052,2 грн. на початок звітного періоду і 30160,3 грн на кінець звітного періоду. Нижче наведена таблиця яка порівнює періоди підприємства.

Табл. 1.1 – Динаміка доходів та чистого прибутку ТОВ «Агро-Стандарт»

Стаття	2017	2018	2019	2021	2022	Відхилення 2022 від							
						2017 р.		2018 р.		2019 р.		2021 р.	
						сума	%	сума	%	сума	%	сума	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	22058	31639	59942	126649,5	64449,3	-42392	0,34	-32810	0,49	-4508	0,93	62200	1,97
Чистий прибуток (збиток)	11387	9320,9	7371,1	54945,3	10353,1	1034,2	1,10	-1032	0,90	-2982	0,71	44592	5,31
Основні засоби	1031,9	4248,5	5380,5	10052,2	30160,3	-29128	0,03	-25912	0,14	-24780	0,18	-20108	0,33

Ця таблиця показує як основні засоби можуть вплинути на чистий прибуток, адже в порівнянні з попереднім роком, їх вартість зменшилась, що в свою чергу призводить до збільшення чистого прибутку на підприємстві. В основному до основних засобів належить більша частина матеріальної бази підприємства, ми ще не розглядали формування повноцінно чистого прибутку,

адже це йде в розрізі, саме вплив основних засобів на фінансову звітність та аудит доходів. Щоб детальніше розглянути формування прибутку, потрібно почати з бази, тобто на чому будується весь цикл. Цикл формування прибутку підприємства буде наведений нижче у вигляді схеми.

Рисунок 1.1 – Схема формування прибутку на підприємстві

- виручка від реалізації – пошук покупців, або уже складання повторних контрактів з попередніми
- сума до оподаткування – саме на цьому моменті і починається чистий прибуток з якого буде вестись подальша діяльність підприємства

Процес аудит доходу на сільськогосподарських підприємствах є важливим компонентом для формування висновку про фінансово-майновий стан. Специфіка цих підприємств має сезонність, а також великий вплив природних факторів, що обумовлює їх враховувати при веденні аудиту. Важливо враховувати облікову політику підприємства, яка затверджує робочий план рахунків, по якому ведеться бухгалтерський облік. Бухгалтерський облік включає синтетичний та аналітичний облік. Аналітичний облік забезпечує повний контроль руху по кожному з видів продукції. Так як, сільськогосподарська продукція належить до 27 рахунку «Продукція сільськогосподарського виробництва». Обліковий рахунок 27 призначений для майбутнього ведення обліку на підприємстві, і при проведенні

аудиту необхідно приділяти особливу увагу йому. Оскільки продукція вже є готовим товаром і не направляється на подальше виробництво, вона має вагомий вплив на фінансові показники підприємства. Під час аналізу ситуації з доходами підприємства, ми визначаємо такі ключові аспекти:

1. Облік доходів ведеться на сьомому класі рахунків «Доходи і результати діяльності», основні субрахунки це 70 (доходи від реалізації) 71 (інший операційний дохід) 72 (дохід від участі в капіталі) 73 (інші фінансові доходи) 74 (інші доходи).
2. Аудит повинен виконувати певні пункти, головні задачі побудовані на принципі перевірки фінансової звітності, де аудитор має завдання щодо виявлення помилок, правильності складання фінансової звітності підприємством, також не малу увагу приділяють самому висновку, адже від нього залежить оцінка ефективності підприємства. Аудитор складає певну картину про стан активів на підприємстві, його зобов'язання, правильність ведення обліку за стандартами чинного законодавства, контроль здійснення господарських операцій, а також наявність укривань (якщо це внутрішній аудит замовлений власником, для перевірки підприємства, хоча є внутрішній контроль який виконує таку функцію, але його може бути недостатньо, адже аудит це незалежна перевірка).

При дослідженні доходів на підприємстві є декілька пунктів, які потрібно розглянути, як саме формуються доходи на підприємстві. Як зазначено вище для цього використовується сьомий клас рахунків «Доходи і результати діяльності», де подано опис в розрізі по формуванню доходу, який рахунок і за що відповідає. В першу чергу це пасивний рахунок і його субрахунки, які пов'язані з доходами також будуть пасивними.

1. Доходи від реалізації – показує доходи від основного виду діяльності на підприємстві, його головна задача узагальнення інформації про рух грошових коштів від реалізації основних видів діяльності підприємства.
2. Інший операційний дохід – інші доходи операційної діяльності (окрім реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, тощо).

3. Дохід від участі в капіталі – узагальнити інформацію про інвестиційні доходи.
4. Інші фінансові доходи – облік доходів, які виникли від фінансової діяльності на підприємстві, наприклад дивіденди.
5. Інші доходи – облік доходів, які у ході діяльності підприємства виникли, але не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю підприємства.

Було розглянуто вплив сільськогосподарських активів на фінансову звітність підприємства, як спосіб досягнення прибутку. Активи сільськогосподарського підприємства займають ключову роль у формуванні матеріально-технічної бази завдяки якій здійснюється цикл підприємства. Головне завдання активу для підприємства є те що його ціль принести прибуток для підприємства та наростити його потужність, будь то виробничу, будь то фінансову. Ресурси, тобто активи, утримуються на підприємстві для його ж вигоди, дивлячись які цілі підприємство хоче досягнути за допомогою них, адже це є інструментом для створення товарів, матеріалів, робіт чи послуг, тощо.

Деякі підприємства отримують прибуток, тоді як інші - ні. Якщо говорити про прибуткові підприємства, їх основною метою є отримання доходу та використання його заради власної вигоди. Отже, актив використовується для здійснення виробництва і реалізації продукції, яку виготовляє підприємство, забезпечуючи дохід. Цей дохід у подальшому стає частиною прибутку підприємства. Усе це неможливе без основної складової, якою є активи підприємства.

Тому що актив не містить у своєму складі для прибуткового підприємства мети як неприбутковість та збитковість. Тобто прибуткові підприємства створенні заради отримання прибутку та сплати податку на прибуток, інструмент створення яких є активи.

Неприбуткові організації також мають активи, але їх головною метою не є комерційна діяльність, тобто отримання прибутку через продаж товарів, послуг або виконання робіт. У них активи використовують за їх цільовим призначенням, але без мети отримання економічних вигід, адже у підприємства некомерційна

діяльність. Тобто розглядаючи два різних підприємства (комерційне і некомерційне), висновок один, активи є основною складовою за допомогою якої ведеться життєвий цикл підприємства.

Розглянемо формування активу на підприємстві. На підприємстві актив формується за рахунок джерела, тобто пасив служить засобом формування активу. Пасиви становлять причину існування активу, без обох цих компонентів неможливе складання фінансової звітності на підприємстві.

Завжди пасив дорівнює активу, якщо склалась така ситуація, де пасив і актив не збігаються, то підприємство має нестачу, наприклад пасив більше за актив, в цьому випадку підприємство більше понесло витрат ніж отримало вигід, за допомогою якого можливе було б збільшення економічних вигід та їх використання в подальшому, якщо цю ситуацію не виправить, то це призведе до нарощування забор'язань на підприємстві. Якщо ситуація навпаки, тобто актив перебільшує пасив, то шляхи їх утворення (активів) невідомі, це призведе до помилок у фінансовій звітності, тобто також до зменшення вигід підприємства, адже чинне законодавство змушує підприємство підпорядковуватись та надавати повну прозору інформацію про шляхи утворення. На балансі підприємства виділяють два основних розділи – актив (засоби підприємства) та пасив Джерела підприємства). В подальшому буде розглянуто структуру активу:

1. Необоротні активи – всі активи, які є довготривалими активами. У них є первісна вартість та сума зносу, яка призводить до залишкової вартості, як різниця між сумою зносу та первісною вартістю.

2. Оборотні активи – активи які використовуються у виробництві, з яких формується собівартість продукції, списується одразу після запуску у виробництво та мають матеріальну форму.

3. Витрати майбутніх періодів – відображають витрати, які були утворенні минулими подіями поточного чи попередніх років, та забезпечать економічні вигоди в наступних звітних періодах.

Нижче буде наведений приклад на базі підприємства ТОВ «Агро-Стандарт», де ми детально розглянемо статті першого розділу балансу, та поліпшення щодо обліку і внутрішнього аудиту активів на підприємстві.

Оскільки це агропідприємство, його основними активами є біологічні активи, які входять до складу другого розділу балансу під назвою "Біологічні активи". Ці активи мали б складати значну частку активів, але підприємство має значні залишки з попередніх періодів, за рахунок яких утворило свої запаси на поточний період звітного року.

На початок періоду: запаси склали 47830,9 грн, в тому числі готова продукція 25997,3 грн, на кінець звітного періоду: запаси 71822 грн, в тому числі готова продукція 23676,8. Зрівнюючи цей звітний період за 2021 рік, то запаси маємо таку тенденцію по цим показникам:

- запаси у відносному відхиленні зросли на 23992 грн за поточний рік, у абсолютному виросло на 150,2%
- готова продукція у відносному відхиленні знизилась на 2123 у абсолютному відхиленні знизилось на 91,1%

У сільськогосподарському підприємстві на початку періоду запаси мають вищу вартість, оскільки характер агропідприємства обумовлює сезонність, де реалізація товарів залежить від урожаю. Тому на початку періоду їх за рахунок невикористання попереднього періоду більше. За рахунок того що підприємство використало їх для формування прибутку та відтворення нових активів[4].

Оптимізація управління активами на підприємстві можлива за допомогою вертикальної структури внутрішнього аудиту. Тобто де підпорядкування іде зверху вниз. Основні критерії для обліку активів можуть бути такі як:

- Перевірка наявності активів на підприємстві, незалежно від того, чи це оборотний чи необоротний актив, включає оцінку матеріальних та нематеріальних необоротних активів. У випадку, якщо це необоротний матеріальний актив, який не має конкретної матеріальної форми, оцінка проводиться через наявні методи перевірки необоротних активів.

- Виконання вимог облікового стандарту та чинного законодавства у поєднанні з безперервним проведенням виробничого процесу на підприємстві.
- Встановлення контролюючих внутрішніх структур на підприємстві.

Розглянемо кожний випадок окремо.

Перевірка фактичної наявності на сільськогосподарському підприємстві є однією з розповсюджених практик задля контролю активів. Так як агрокультури мають специфіку сезонності та норми природнього убутку, то у підприємств виникає дилема, щодо працівників які займають відповідні посади, ніхто не відміняв факт крадіжок і недобросовісне ставлення до своєї роботи. З допомогою методу фактичної перевірки можливе виявлення факту крадіжок та норм природнього убутку, до яких належить зменшення маси через висихання зерна або втрати через гризунів та комах.

Також у межах сільськогосподарського підприємства можливий перевіз продукції з місць вирощування до складів. Під час транспортування можуть виникнути умовні втрати, проте вони відрізняються від природних втрат і потребують окремого обліку.

За допомогою фактичної перевірки підприємство може встановити, що є нормами природнього убутку, що є крадіжкою, що є втратами під час транспортування. Фактична перевірка виявить ці проблеми і зменшить витрати[2].

Законодавчі зміни відбуваються щороку, тому дотримання цих правил має важливе значення для ефективного ведення обліку на підприємстві.

Особи які уповноважені здійснювати облік на підприємстві, повинні бути ознайомлені з усіма змінами, що відбулися в чинному законодавстві. Якщо підприємство бажає уникнути штрафів та запобігти зниженню своєї економічної потужності, воно повинно звернути всю увагу на найм або підготовку відповідно кваліфікованих спеціалістів.

Складання фінансової звітності допомагає сформувати уявлення про діяльність підприємства, що є ключовим аспектом, особливо для сільськогосподарських підприємств. Недостовірна інформація призводить до

збитків і неправильного розподілу ресурсів, витрати не виправдують цілей, ці витрати могли б піти на інші потреби підприємства.

Ресурси, які використовуються для основної діяльності, відіграють важливу роль. Їх належне документування і фактична перевірка, про які йшлося раніше, сприяють здійсненню ефективного обліку. Навпаки, недостатнє оформлення або недостовірна перевірка можуть погіршити ситуацію на підприємстві. Розглянемо випадок коли підприємство буде дотримуватись правил фактичної перевірки та правильного документального оформлення[5].

Підприємство «А» веде свою діяльність встановлюючи фактичну вартість активів на суму 10000 грн., затверджена вартість активів по документах становить 15000 грн. Як можна помітити на підприємстві, реальна вартість активів не відповідає документально визначеній, що призводить до виникнення заборгованості та недостовірності у збереженні облікових правил.

Невідповідність норм ведення обліку призводить до збитків для підприємства. Ці збитки можна компенсувати шляхом виробництва та продажу вищої якості та вартісної продукції або шляхом отримання кредитів для ведення бізнесу. Також перевіряючи державні органи можуть притягти уповноважених осіб до кримінальної відповідальності за ухилення від надання повної достовірної інформації про підприємство, або будуть виставленні штрафи[3].

Підприємство «Б» у якого встановлена фактична вартість активів на 15000 грн., затверджена документальна сума 10000 грн. Фактична вартість перебільшує свою документальну. Підприємство оцінює свої активи вище їх реальної вартості, потрібно виявити розбіжності, що можуть спричинити проблеми, такі як крадіжки чи помилки уповноважених осіб, що ведуть документацію або фактичний облік активів на підприємстві. Це також може призвести до кримінальної відповідальності або нарахування штрафів.

Ці два приклади показують, наскільки важливим є третій аспект обліку активів на сільськогосподарському підприємстві - створення внутрішніх контрольних органів. Завдяки контролю можна уникнути непотрібних витрат і

уникнути привернення до відповідальності за порушення законодавства та нарахування штрафів. Методи проведення контролю включають:

- Делегування відповідальності різним працівникам у широкому діапазоні, від малих завдань до складних.
- Встановлення відеокамер на території підприємства з метою виявлення випадків крадіжок.
- Організація контрольних-пропускних пунктів для регулювання доступу на об'єкт.
- Проведення навчання фахівців для оптимізації внутрішніх виробничих процесів на підприємстві.
- Застосування передових технологій для поліпшення умов праці та підвищення ефективності виробництва.

Вищезазначені аспекти підкреслюють значення належного підбору кадрів та оновлення виробничого обладнання для забезпечення зручності ведення обліку та стабільності функціонування підприємства. Без наявності структури внутрішнього контролю на підприємстві можливе погіршення фінансового стану та браку у виробництві. Також значну роль відіграють працівники, чі кваліфікації та доступне обладнання на підприємстві безпосередньо впливають на швидкість виробництва продукції. Людина буде витратити менше своїх зусиль на працю, якщо є певна кваліфікація, за допомогою якої можливе використання новітніх засобів виробництва (праці) для підвищення ефективності виробництва.

Це не тільки відноситься до працюючого персоналу, а й до адміністративного. Тому що новітні комп'ютерні програми спрощують ведення обліку активів на сільськогосподарському підприємстві, для користування потрібні фахівці з відповідною кваліфікацією[4].

Облік активів на сільськогосподарському підприємстві залежить від багатьох факторів, це і від сезонності та кваліфікації працівників на підприємстві, і наявності новітніх засобів праць. Внутрішній контроль допомагає виправити ці недоліки та створити середовище для відтворення нових економічних вигід на підприємстві.

1.2 Характеристика виду діяльності та організаційно-економічна характеристика ТОВ «Агро-Стандарт»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Агро-Стандарт» створено з метою одержання прибутку за рахунок майна та підприємницької діяльності засновників (учасників) Товариства.

Товариство з дня його державної реєстрації, є юридичною особою з правами та обов'язками, передбаченими чинним законодавством України, має самостійний баланс, рахунок в банку, може від свого імені укладати угоди, набувати майнових та особистих немайнових прав, бути позивачем та відповідачем в суді. Товариство має право мати печатку зі своєю фірмовою назвою, штампи зі своїм найменуванням та із зображенням товарноо знаку, емблеми.

Товариство в своїй діяльності керується Конституцією, чинним законодавством України «Про товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю», Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України і згідно з Статутом. Товариство діє на основі повного госпрозрахунку, забезпечує самоокупність, самостійною забезпечує витрати по організації своєї діяльності.

Власниками (учасниками) Товариства є:

- громадянка України Невмержицька Марина Миколаївна,, якій належить частка у розмірі 50% Статутного капіталу Товариства (розмір внеску до Статутного капіталу Товариства становить 108040.00 (сто вісім тисяч сорок гривень) 00 копійок
- громадянин України Нарган Роман Ярославович, якому належить частка у розмірі 50% Статутного капіталу Товариства (розмір внеску до Статутного капіталу Товариства становить 108040.00 (сто вісім тисяч сорок гривень) 00 копійок.

2. Найменування та місцезнаходження товариства

Повне найменування Товариства з обмеженою відповідальністю:

Українською мовою: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «Агро Стандарт»

Англійською мовою: LIMITED LIABILITY COMPANY “AgroStandart”.

Скорочене найменування Товариства:

Українською мовою: ТОВ “Агро-Стандар”

Англійською мовою: LLC “Agro-Standart”

Місцезнаходження Товариства: 11117, Житомирська обл., Овруцький район, с. Велика Чернігівка, вул. Житомирська буд. 6.

3. Мета та предмет діяльності

Метою Товариства є одержання прибутку шляхом здійснення торговельної, посередницької, виробничої, зовнішньоекономічної та інших видів діяльності, виконання робіт на надання послуг.

Товариство є багатогалузевим і може одночасно займатись декількома видами діяльності незабороненими чинним законодавством. У випадках передбачених чинним законодавством Товариство одержує ліцензії, сертифікати, патенти та будь-які інші дозволи на здійснення окремих видів діяльності.

Предметом, діяльності Товариства є:

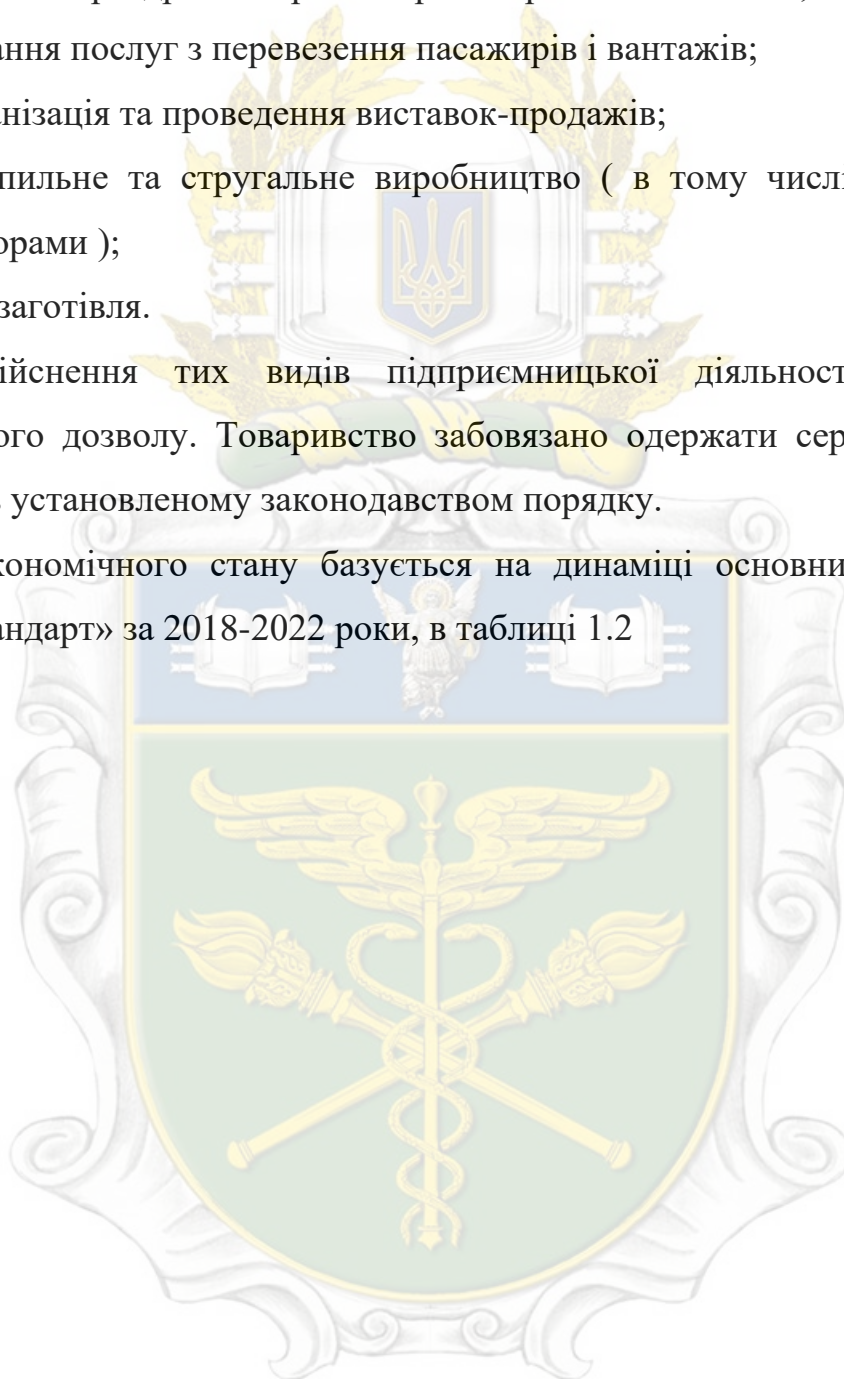
- вирощування зернових культур (крім рису), бобвих культур і носіння олійних культур;
- розведення великої рогатої худоби молочних порід;
- розведення коней та інших тварин родини конячих;
- змішане сільське господарство;
- допоміжна діяльність у рослинництві;
- оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;
- складське господарство;
- розрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту;
- надання в оренду й експлуатацією власного чи орендованого нерухомого майна;

- надання в оренду атомобілів і легкових транспортних засобів;
- надання оренду вантажних атомобілів;
- оптова торгівля хімічними продуктами;
- виробництво інших основних органічних хімічних речовин;
- виробництво іншої хімічної продукції;
- проектна та будівельна діяльність, здійснення будівально-монтажних, ремонтних, реставраційних робіт у житловому, комунальному та промисловому будівництві;
- організація та утримання боулінг-клубів, більярдних, Інтернет-кафе, фізкультурно-оздоровчих комплексів;
- надання всіх видів інформаційних послуг;
- ситова, дрібнооптова, роздрібна, комісійна, консигнаційна торгівля промисловою продукцією, сільськогосподарською продукцією, будівельними, матеріалами продуктами, органічними та мінеральними добривами, обробленими каменем, продуктами харчування та харчовими добавками, предметами санітарії та гігієни, санітарно-технічним обладнанням, товарами побутової хімії, косметичними засобами, автоза частинами, запасними частинами до сільськогосподарської та інших видів техніки, організація виївної торгівлі, організація власної розрідної та оптової торговельної мережі;
- торгова посередницька та торгово-закупівельна діяльність вказаними у попередньому абзаці видами продукції, матеріалами, сировинаю, продуктами харчування;
- купівля-продаж, оренда тощо;
- заготівля, переробка, металургійна переробка металобрухту та відходів кольорових та чорних металів;
- вирощування, придбання, закупівля у населення заготіку, переробка та реалізація сільськогосподарської продукції;
- відкриття закладі громадського харчування, иготовлення харчових добавок, напоїв, напівфабрикатів;

- здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- відкриття платних атостоянок, паркоок, гаражів, пунктів обслуговування транспортних засобів;
- оптова та роздрібна торгівля транспортними засобами;
- надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів;
- організація та проведення виставок-продажів;
- лісопилльне та стругальне виробництво (в тому числі сушіння, послуги пилорами);
- лісозаготівля.

На здійснення тих видів підприємницької діяльності, які потребують спеціального дозволу. Товариство зобов'язано одержати сертифікат, патент чи ліцензію в установленому законодавством порядку.

Оцінка економічного стану базується на динаміці основних показників ТОВ «Агро-Стандарт» за 2018-2022 роки, в таблиці 1.2

Таблиця 1.2 – Динаміка основних показників ТОВ «Агро-Стандарт»

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022 р (+-) від								
						2017 р.		2018 р		2019 р		2021 р.		
						сума	%	сума	%	сума	%	сума	%	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції та послуг	22058	31639	59942	126650	64449,3	-42391,60	0,34	-	32810,30	0,49	-4507,8	0,93	62200,20	1,97
Собівартість реалізованої продукції та послуг)	7637,8	17070	41389	63424,8	50425,9	-42788,10	0,15	-	33356,00	0,34	-9037,1	0,82	12998,90	1,26
Валовий прибуток (збиток)	14420	14569	18553	63224,7	14023,4	396,50	1,03	545,70	1,04	4529,3	1,32	49201,30	4,51	
Інші операційні доходи	25	0	213,5	113,1	997,9	-972,90	0,03	-997,90	0,00	-784,4	0,21	-884,80	0,11	
Операційні витрати	3057,6	5248,2	11495	8339,1	3310,5	-252,90	0,92	1937,70	1,59	8184,7	3,47	5028,60	2,52	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	11387	9320,9	7371,1	54945,3	10353,3	1034,00	1,10	-1032,40	0,90	-2982,2	0,71	44592,00	5,31	
Інші доходи	0	0	100,1	223,2	0	0,00	0,00	0,00	0,00	100,1	0,00	223,20	0,00	
Інші витрати	0	0	0	276,6	1357,7	-1357,70	0,00	-1357,70	0,00	-1357,7	0,00	-1081,10	0,20	

Фінансові результат до оподаткування: прибуток (збиток)	11387	9320,9	7371,1	54945,3	10353,1	1034,20	1,10	-1032,20	0,90	-2982	0,71	44592,20	5,31	
Чистий прибуток (збиток)	11387	9320,9	7371,1	54945,3	10353,1	1034,20	1,10	-1032,20	0,90	-2982	0,71	44592,20	5,31	
Рентабельність підприємства (збитковість), %	51,63%	29,46%	12,30%	43,38%	16,06%	0,36	3,21	0,13	1,83	-0,038	0,77	0,27	2,70	
Середньорічна вартість основних засобів підприємства	13682	31021	46971	97908,2	134408	-120726,10	0,10	-	103387,3 0	0,23	-87436,8	0,35	-36499,75	0,73
Фондовіддача	1,61	1,02	1,28	1,29	0,48	1,13	3,36	0,54	2,13	0,80	2,66	0,81	2,70	
Середньоспискова чисельність підприємства, осіб	20	25	30	45	45	-25,00	0,44	-20,00	0,56	-15	0,67	0,00	1,00	
Продуктивність праці	1,29	4,48	13,90	15,45	19,19	-17,90	0,07	-14,71	0,23	-5,29	0,72	-3,74	0,81	

Розглянемо показники підприємства. Перший показник який ми розглядаємо буде чистий дохід (виручка) від реалізації продукції та послуг, з 2018 по 2022 роки. Нижче рис. 1.2 буде наведений графік для наочного відображення показника.

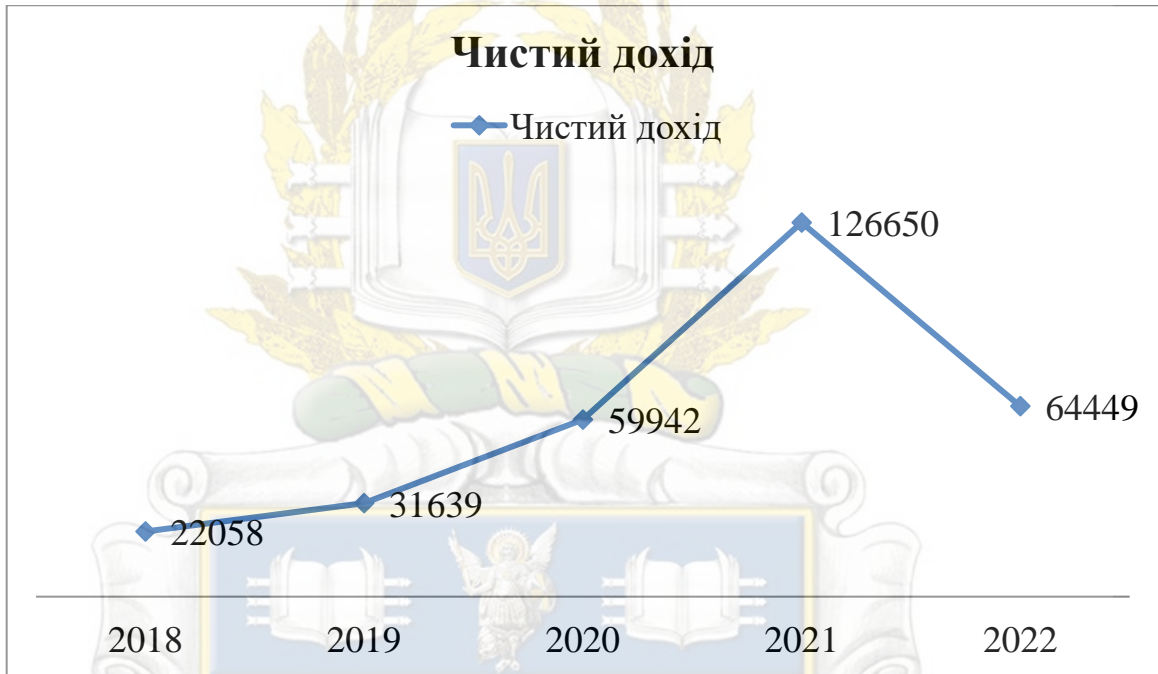

Рисунок 1.2 – Графік чистого доходу ТОВ «Агро-Стандарт»

Обсяги реалізованої продукції за 5 років показали нам, що вплив зовнішніх факторів зумовив різний дохід для кожного року. У період з 2018 по 2021 рік ми бачимо тенденцію зростання чистого доходу на підприємстві за рахунок реалізації продукції, одним із дохідних років став 2021, де реалізація продукції склала 126650 грн. На нашу думку цей показник обумовлений закінченням масового карантинного режиму від COVID-19, за 2020 рік підприємство не функціонувало. У 2022 році показник набув тенденцію стагнації, зумовлено меншим обсягом продажу готової продукції.

Наступний показник який ми розглядаємо це собівартість реалізованої продукції та послуг) ТОВ «Агро-Стандарт» за 5 років функціонування. Нижче буде наведений графік рис. 1.3, який візуально відобразить динаміку собівартості продукції.

Рисунок 1.3 – Графік собівартості реалізованої продукції та послуг ТОВ «Агро-Стандарт»

Відправною точкою є 2018 рік. За 2018 рік собівартість реалізованої продукції становила 7637,8 грн. Найвищий показник становив 63424,8 грн. собівартості реалізованої продукції у 2021 році, який став одним самим дохідним роком за 5 років функціонування підприємства. Також у 2022 році ми спостерігаємо стагнацію показника, собівартість продукції склала 50425,9 грн, що у відносному порівнянні з 2022 роком її зменшили у сумі 12998,90 грн.

Показник валового прибутку або збитку буде наведено нижче у графіку рис. 1.4, його візуальне відображення та зміни протягом 5 років функціонування ТОВ «Агро-Стандарт».

Рисунок 1.4 - Валовий прибуток (збиток) ТОВ «Агро-Стандарт»

Валовий прибуток це різниця між виручкою та собівартістю продукції. Економічні показники підприємства ТОВ «Агро-Стандарт» за 2018 та 2021 мають тенденцію до зростання валового прибутку, а саме у 2021 році валовий прибуток становив найбільшу суму в розмірі 63224,7 грн, у порівнянні з іншими роками за 5 років функціонування підприємства. У 2022 році валовий прибуток наблизився до показника за 2018 рік, абсолютне відхилення становило 396,50 грн. У порівнянні з 2021 роком, 2022 рік його фінансові показники у абсолютному відхиленні становили 49201,30 грн.

Динаміка інших операційних доходів підприємства ТОВ «Агро Стандарт» буде наведена нижче у графіку рис.1.5.

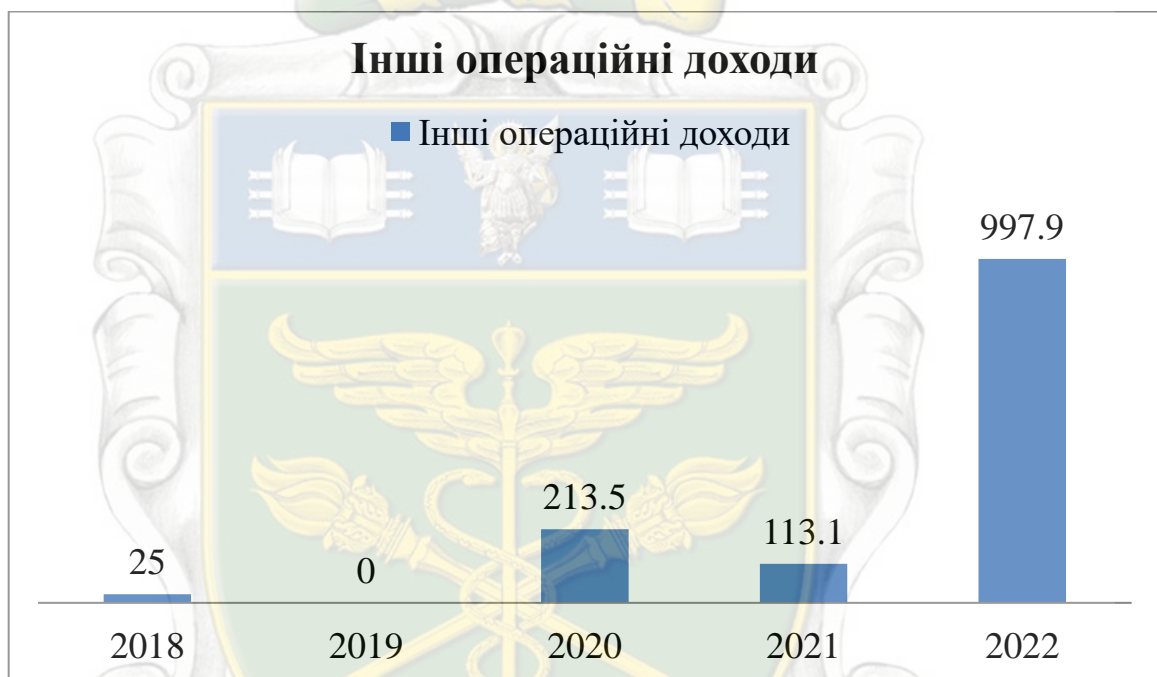

Рисунок 1.5 –Показник інших операційних доходів підприємства ТОВ «Агро-Стандарт»

Навищим показником за 5 років становив 2022 рік, де інші операційні доходи у розмірі 997,9 грн. Порівнюючі інші показники такі як, валовий прибуток, собівартість реалізованої продукції, чистий дохід (збиток), у цих показниках лідируючим роком у показниках був 2021, після нього було падіння

показників, однак показник інших операційних доходів відобразив 2022 рік як найвищий серед 5 років, де не було стагнації.

Далі ми розглянемо показник операційних витрат підприємства ТОВ «Агро-Стандарт» за 5 років. Нижче зазначено графік для візуального відображення тенденції зміни показника рис.1.6.

Рисунок 1.6 – Операційні витрати ТОВ «Агро-Стандарт»

Розглядаючи показник операційних витрат в період з 2018 по 2022 рік, ми бачимо, що показник збільшується з 2018 по 2020 рік, далі йде стагнація показника, тобто зменшення витрат. За 2020 рік підприємство понесло найбільшу кількість витрат у сумі 11495 грн. У 2022 році вийшло на рівень витрат за 2017 рік, у абсолютному відношенні різниця становила 1937,70 грн.

Показник як фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток) на підприємстві ТОВ «Агро-Стандарт» був розглянутий за 5 років, та нижче буде візуальне відображення його змін через гістограму рис. 1.7.

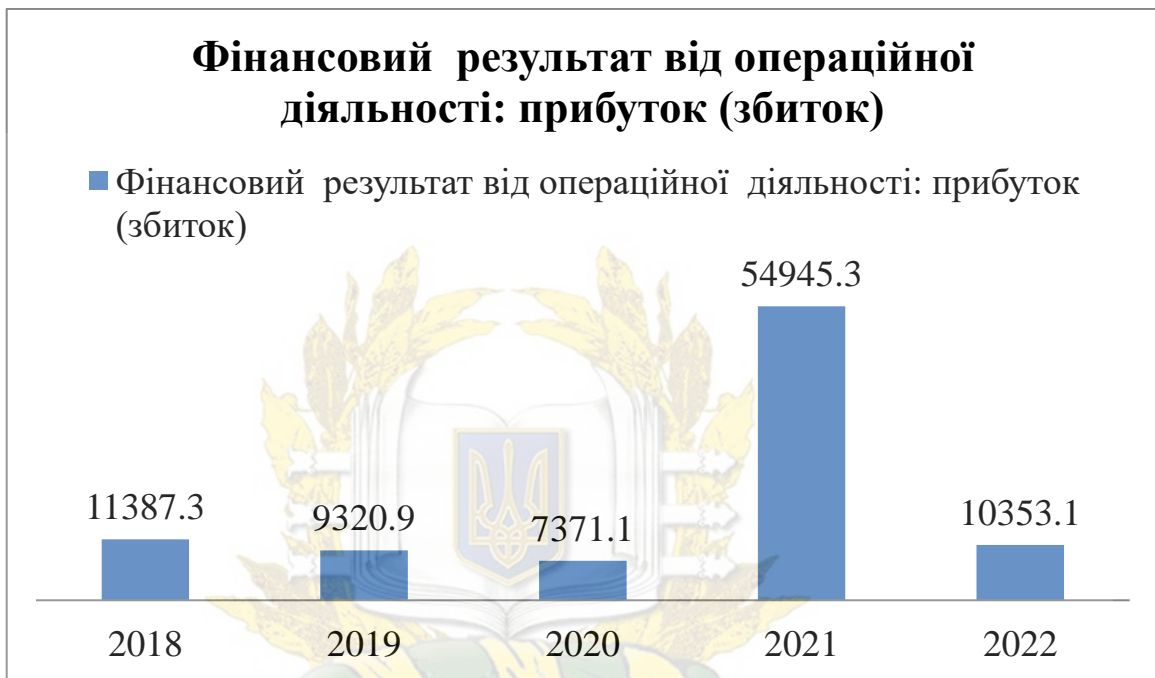

Рисунок 1.7 - Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток) ТОВ «Агро-Стандарт»

Показник фінансового результату від операційної діяльності прибуток (збиток) на підприємстві ТОВ «Агро-Стандарт» в період з 2018 по 2022 відображає прибуток чи збиток компанії до врахування податків на прибуток. Це показник, який вказує на фінансовий результат діяльності підприємства, не враховуючи оподаткування. Відправною точкою є 2018 рік прибуток підприємства становив 11387,3 грн, далі прибутки підприємства (до 2021 року) знижуються, у 2019 році прибуток підприємства 9320,9 грн. що у абсолютному відхиленні у порівнянні з 2018 становить у сумі 2066.4 грн, тобто підприємство втратило прибутку в розмірі 2066.4 грн. Найвищим показником є 2021 рік, де підприємство отримало прибуток у сумі 54945,3 грн. 2021 рік є періодом виходу зі стагнації підприємства, у порівнянні з попередніми роками, а саме 2017, 2018 і 2019. Показник 2022 року набув тенденції стагнації, у порівнянні з найвищим показником за 2021 рік, абсолютне відхилення становило 44592,20 грн.

Наступний показник для розгляду є чистий прибуток (збиток) ТОВ «Агро-Стандарт» за 5 років. Нижче у гістограмі рис. 1.8 візуально відображено зміну показника.

Рисунок 1.8 - Діаграма чистого прибутку (збитку) ТОВ «Агро-Стандарт»
Показники чистого прибутку (збитку) підприємства ТОВ «Агро-Стандарт» має однакові показники як і у фінансового результату до оподаткування.

Було розглянуто показник рентабельності підприємства ТОВ «Агро-Стандарт» за 5 років функціонування, нижче візуально рис. 1.9 відображено показник рентабельності підприємства.

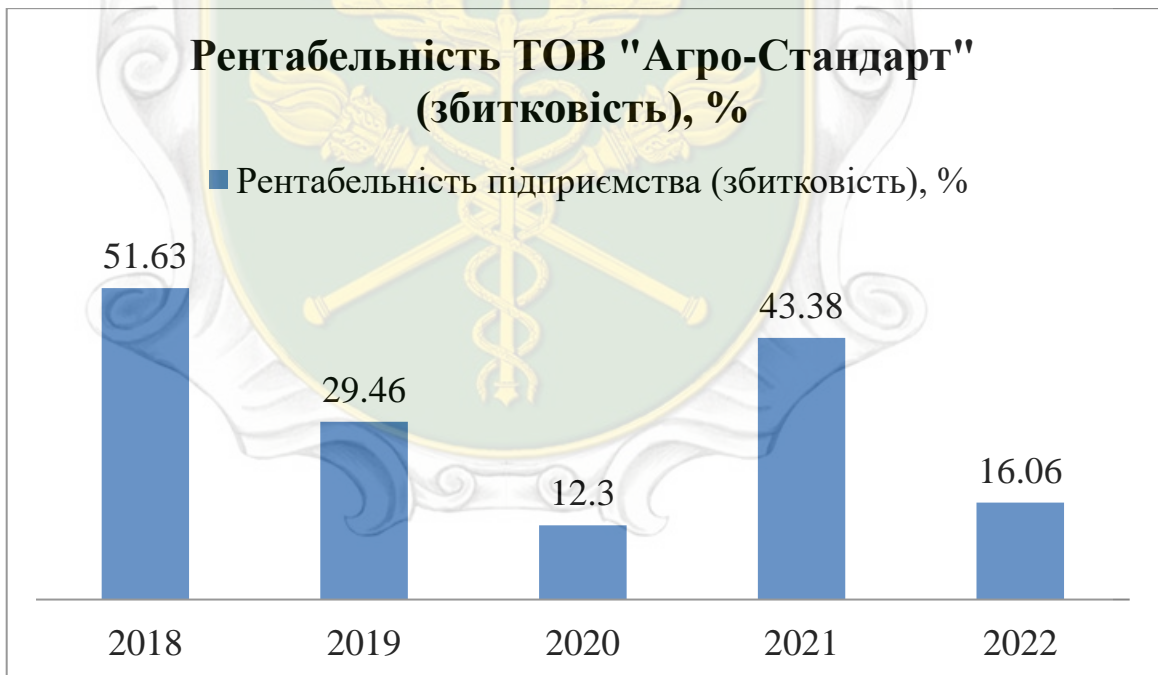

Рисунок 1.9 – Показник рентабельності ТОВ «Агро-Стандарт»

Було розглянуто 5 років функціонування підприємства ТОВ «Агро-Стандарт». Показник рентабельності підприємства відобразив 2018 рік одним із рентабельних у порівнянні з наступними роками. Після 2018 року йде стагнація показника, до 2021. У 2021 році показник становив 43,38%, що у порівнянні з найрентабельнішим роком 2017 має відхилення у розмірі 8,25%. Після 2021 року йде стагнація показника. Показник 2022 року становить 16,06% рентабельності, що в порівнянні з 2018 роком має абсолютне відхилення у розмірі 35,57%.

Розглянуто показник середньорічної вартості основних засобів ТОВ «Агро-Стандарт» за 5 років. Його відображення буде наведено нижче у гістограмі рис. 1.10.

Рисунок 1.10 – Середньорічна вартість основних засобів ТОВ «Агро-Стандарт»

Показник вартості основних засобів на підприємстві ТОВ «Агро-Стандарт» має тенденцію плавного збільшення з кожним роком, це свідчить про те, що підприємство нарощує свою матеріально-технічну базу. Найвищим серед показником є 2022 рік вартість основних засобів склала у сумі 134407,9 грн.

Розглянуто показник фондівдачі ТОВ «Агро-Стандарт». Візуальне відображення показника зазначено у гістограмі рис. 1.11 нижче.

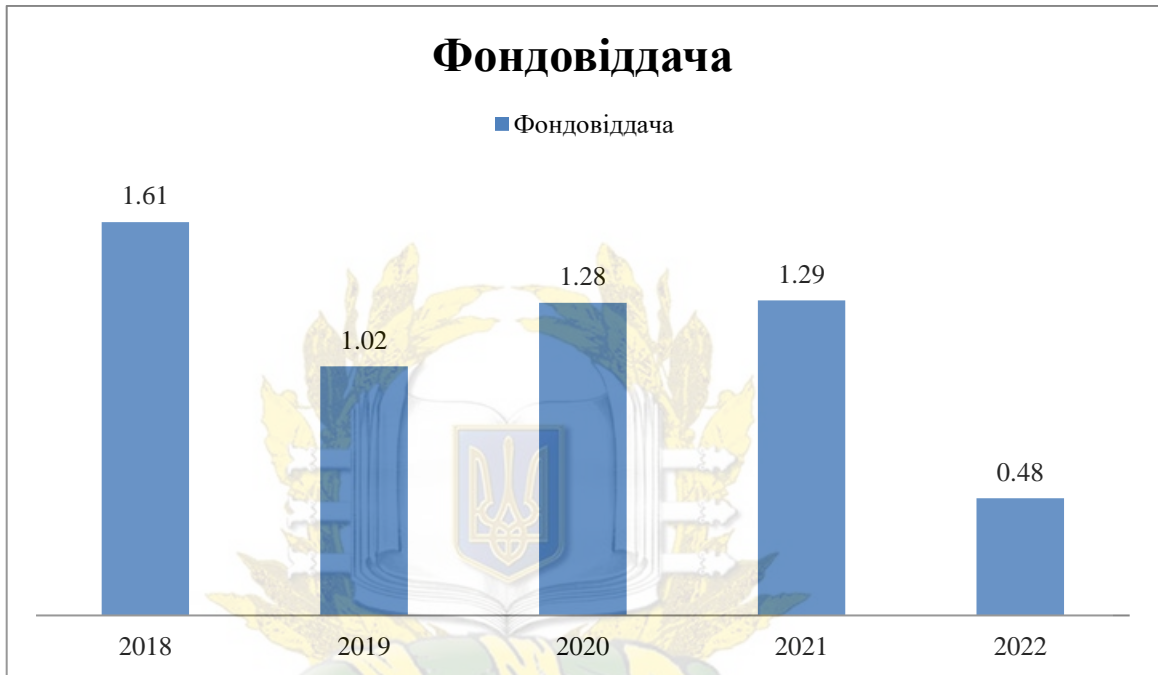

Рисунок 1.11 – Показник фондовіддачі ТОВ «Агро-Стандарт»

Показники фондовіддачі ТОВ «Агро-Стандарт» відображає ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку. Розглянуто 2018 рік, який ефективніший у порівнянні з наступними роками по використанню активів підприємства для генерації прибутку. Роки, які йдуть після 2018 року знижують ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку, самим неефективним роком є 2022, його показник становив 0,48, що є самим нижчим серед звітних років.

Середнь спискова чисельність підприємства, осіб підприємства ТОВ «Агро-Стандарт» візуально відображена у гістограмі рис. 1.12 нижче.

Рисунок 1.12 - Середньоспискова чисельність працівників ТОВ «Агро-Стандарт»

Підприємство ТОВ «Агро-Стандарт» плавно збільшувало кількість своїх працівників протягом чотирьох років з 2018 до 2021, далі чисельність працівників не змінювалась.

Розглянуто останній показник продуктивності праці ТОВ «Агро-Стандарт», його візуальне відображення буде наведено нижче у гістограмі рис. 1.13.

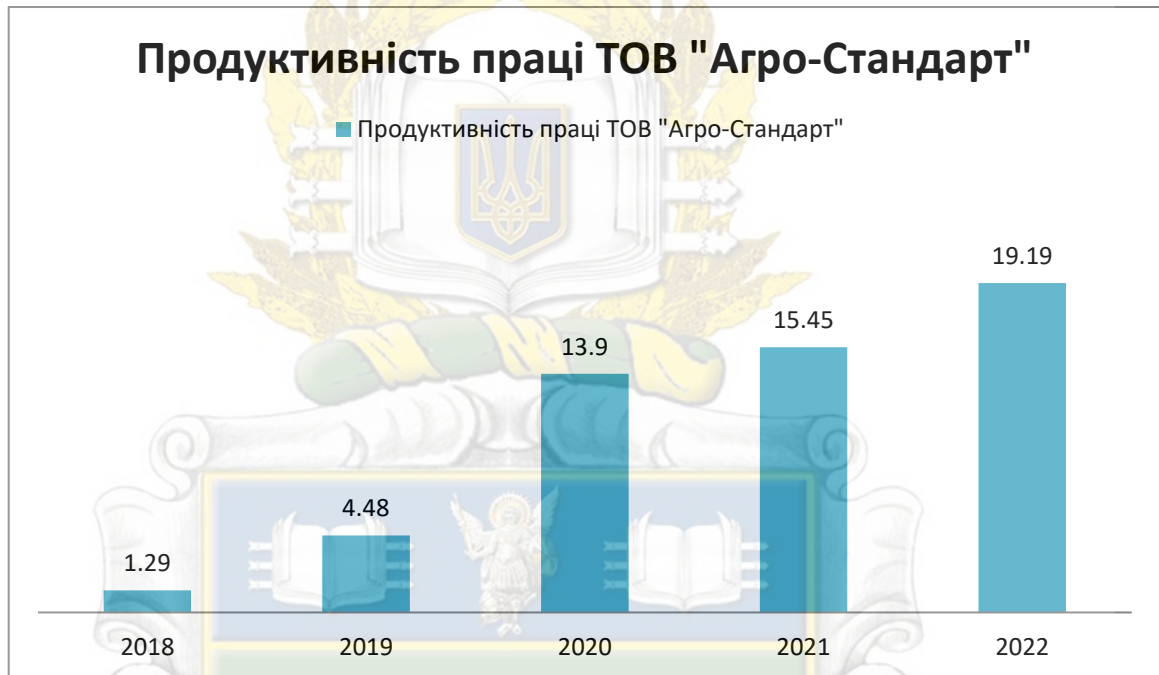

Рисунок 1.13 – Продуктивність праці ТОВ «Агро-Стандарт»

Продуктивність праці показник для відображення ефективності використання робочої сили для виробництва. У підприємства ТОВ «Агро-Стандарт» показник з кожним роком набуває більшого значення. Це свідчить, що підприємство використовує ефективно людські ресурси на підприємстві. Найвищого показника за ці 5 років підприємство набуло у 2022 році, становив 19,19 виготовленої продукції за годину робочого часу.

РОЗДІ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ І МЕТОДИЧНИХ АСПЕКТІВ АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

2.1 Оцінка системи бухгалтерського обліку як інформаційне забезпечення теоретичних основ і методичних аспектів аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій

Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах має свою специфіку щодо ведення. Специфіка полягає у тому, що підприємство працює з виробництвом рослинного походження, тобто тварини, рослини, земля. Виходячи з цього підприємство веде свій облік за Положенням (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». Це положення зазначає ключові (базові) поняття для ведення обліку, а саме для сільськогосподарської продукції, біологічних активів, та інші продукти сільськогосподарського походження. Розглядаючи поняття оцінки системи бухгалтерського обліку, ми дійшли до висновку, що на сільськогосподарському підприємстві велике значення віддається його активам, адже завдяки їм формується ключовий дохід підприємства, на основі чого робиться аудит доходів. Нижче ми розглянемо детально біологічні активи і їх вплив на формування доходів у системі бухгалтерського обліку на підприємстві.

Біологічні активи та продукція сільськогосподарського виробництва буде визнаватися активом, якщо з неї підприємство отримає в майбутньому економічну вигоду, а саме в нашому випадку дохід.

Головним джерелом доходу є продаж сільськогосподарської продукції, однак у воєнний час реалізація цих товарів стає складним завданням. Далі буде розглянуто питання з продажу товарів та отримання доходу.

Ризик смерті для працівників виробництва. Великі сільськогосподарські підприємства будуть одними з основних цілей для ураження ворогом ракетними ударами. Через ураження сільськогосподарських підприємств в країні призведе до зменшення податкових надходжень до бюджету та збільшення смертності через голод і витіснення національних підприємств конкурентами іноземцями. Що в свою чергу не сприяє збільшенню доходу на підприємстві.

Шляхи реалізації значно знизились, деякі торгові точки перекрилились через війну, що вплинуло на збільшення вартості товару та послабило його на ринку через витіснення конкурентами. Якщо раніше можна було з точки А в точку Б реалізувати товар по ціні N, то зараз ситуація змінилась, бо ціна N зросла за допомогою збільшеної дистанції та зменшення курсу гривні і збільшення ціни на паливо, що в свою чергу призводить до витіснення товару на ринку.

Сільськогосподарська продукція як і друга інша продукція має властивість псуватися, тому її потрібно зберігати в особливих місцях, розглянемо на прикладі зерна. Зерно зберігається у зерносховищі, тобто елеваторі, що дозволяє йому (зерну) зберігатися. У разі війни, елеватори, як великі об'єкти, стають об'єктами для ракетних обстрілів, що може призвести до зниження прибутку та збільшення витрат підприємства. Це може вплинути не лише на втрати через пошкодження зерна, а й через пошкодження самого елеватора, оскільки потрібен ремонт, що знову ж таки призводить до додаткових витрат для підприємства.

Роль держави в утриманні доходів сільськогосподарському підприємстві у сучасній ситуації, тобто в стані війни має значну роль і повинна посилюватись, тому що держава яка має на меті збільшення податкових надходжень повинна дбати про фермерів, бо вони займають ключову роль у ВВП країни. Захист та дотації для сільськогосподарського бізнесу повинен бути та посилюватись, через посилення провідної ланки економіки, держава отримує значні податкові надходження, а самі підприємства підвищують свої доходи.

Пошук нових шляхів для реалізації продукції під час війни також впливає на реалізацію продукції. Через нереалізовану продукцію виникає застій товару на складах, що в свою чергу призводить до збільшення вирогідності його позбутися.

Пошук нових ринків для збуту товарів вимагає значних витрат через неясність успішності реалізації товару на цьому ринку і можливу затримку обороту товарів. Це означає, що під час пошуку нового ринку для продажу товарів, товари можуть вже бути продані на попередньому ринку, що призведе до заробітку для підприємства, але втрата цього ринку означає втрату можливості збуту та доходу.

Проблема реалізації товарів під час війни потребує включення більшості факторів, які в свою чергу несуть додаткові витрати, що не збільшує прибутку. Система бухгалтерського обліку на підприємстві буде і подалі функціонувати, але без її ключової функції обліку доходу на основі якого аудитор буде давати свій висновок.

Згідно закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відбувається реалізація продукції на підприємствах, реалізацію продукції ми розглядаємо як основний спосіб отримання доходу, основний але не єдиний. Також до уваги прийнято Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку через яке зазначені основи ведення обліку. За допомогою цих інструментів система бухгалтерського обліку функціонує на підприємстві. Розглянуто такі особливості організації обліку доходу сільського підприємства:

- Встановлення облікової політики на підприємстві, специфіка сільськогосподарського обліку полягає в тому, що підприємство має багато різновидностей агрокультур, які в свою чергу обліковуються на рахунку 21 «Поточні біологічні активи», вони займають величезну просторово-текстову величину, тому для вирішення такої проблеми застосовують аналітичний облік, тобто в прикладі буде 201.1. «Зерно», 201.2. «Картопля» і так далі.
- Використання програмного забезпечення для спрощення обліку на підприємстві. Програми для обліку зазнають розцвіту через великий попит на них. Підприємству потрібна систематизація своїх доходів та витрат, за допомогою яких вони зручно та якісно будуть здійснювати облік.
- Біологічні активи. Деякі біологічні активи мають збільшення та зменшення в ціні через вплив вагових характеристик, або вік, тобто чим молодше та

важче тварина N тим вона цінніша. Тому що підприємство тратить свої ресурси на її утримання.

- Біологічна особливість деяких видів. Є сезонні рослини та тварини, які в окремий проміжок часу коштують або дорожче або дешевше. Також береться до уваги їх дислокація, тобто в якому регіоні функціонує те чи інше сільськогосподарське підприємство.

Як зазначалось вище в Україні принципи ведення бухгалтерського обліку регулюється НП(с)БО, нормативно-правовими актами, які чітко зазначають форми звітів та їх порядок складання, що спрощує та стандартизує облік на підприємствах України під час війни. Розглядаючи такий інструмент як Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», було сформовано думку щодо доцільності використання його на підприємстві, а саме який вплив має на ведення обліку. Це є стандарт ведення обліку на території України для всіх підприємств без винятків, який в свою чергу допомагає виконувати основну функцію обліку шляхом нормативно-правових актів, тобто зводить до єдиної системи обліку, що є спрощенням ведення обліку підприємству. За допомогою цього закону зазначають порядок складання фінансової звітності та її подання, а також встановлюють штрафи або санкції щодо невиконання норм.

Розглядаючи способи оцінки системи бухгалтерського обліку як інформаційне забезпечення для аудиту доходів на сільськогосподарському підприємстві під час війни потрібно вказати на деякі характеристики та джерела інформації.

Інформація на підприємстві є двох типів це для внутрішнього використання та для зовнішнього використання. Розглянемо які є користувачі інформації та до яких типів користування інформації вони належать та як це застосовують в оцінці системи бухгалтерського обліку як інформаційного забезпечення теоретичних основ і методичних аспектів аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій.

Спочатку будуть розглянуті внутрішні користувачі та основні документи за допомогою яких надається основна інформація. Зазначимо, що внутрішніми

користувачами підприємства є його працівники які мають доступ до характерної інформації щодо їх виду діяльності. Розглянемо це у ступенях, де першими постають власники підприємства, які мають доступ до будь якої інформації на підприємстві.

Наступна ступінь це управлінський персонал за допомогою якого і відтворюється сам механізм роботи підприємства, його ведення обліку та аналіз фінансових результатів з подальшим використанням ресурсів підприємства для його функціонування. До такого належить адміністративний персонал підприємства та бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером. До бухгалтерських документів належать такі як:

- Первинні документи:
- Акти виконання робіт та надання послуг;
- Касові чеки, видаткові та прибуткові касові ордера для реєстрації готівкових операцій;
- Рахунки-фактури які містять інформацію по назві та вартості товарів, робіт чи послуг;
- Виписки з банків, щодо руху грошових коштів.
- Фінансові документи:
- Обліковий реєстр обліку, який призначений для реєстрації всіх фінансових операцій на підприємстві;
- Журнали обліку де заноситься інформація щодо доходів та витрат, касові операції на підприємстві;
- Баланс та звіт про фінансові результати як основний метод надання інформації про стан підприємства.
- Податкові документи:
- Податкові декларації для фіскальної служби України;
- Річна фінансова звітність, також для податкової служби України.
- Документи по заробітній платі:
- Накази про найм працівника, зарахування його на роботу;

- Табеля обліку часу працівників та їх розряди;
- Розрахунки виплат заробітної плати працівникам та податків.
- Інвентаризаційні документи:
- Акти виконання інвентаризаційної роботи.
- Договори та угоди:
- Різноманітні договори з іншими підприємствами, щодо постачання;
- Угоди про оренду землі, приміщення.

За допомогою цих документів ведеться бухгалтерський облік для спрощення надання інформації для внутрішніх користувачів. Далі йдуть керівники підрозділів та працівники підприємства, які в свою чергу надають первинні документи для фіксації виконання робіт на підприємстві.

До зовнішніх користувачів інформації належать різноманітні органи державного управління і контролю такі як Фіксальна служба, Державна статистика, цільові фонди. Також різні інвестори, банки, постачальники, покупці та інвестори. В них є різний доступ до інформації, за допомогою якої вони будуть здійснювати цільове завдання використання.

Вплив цих всіх факторів і призводить до ефективного ведення обліку на сільськогосподарському підприємстві, але під час війни облік трішечки специфічний особливо в сільськогосподарському виробництві де і так є свої нюанси, тому що весь основний облік базується на електронних носіях інформації, а через обстріли по енергетичній інфраструктурі України більшість підприємств простоювало без світла що створювало неможливість подальшого функціонування та ведення обліку.

Для таких цілей підприємства повинні створювати самі собі умови через генерацію електроенергії шляхом придбання додаткового устаткування для забезпечення безперебійної діяльності підприємства. Було створення модель ситуації діяльності трьох підприємств під впливами фактору війни. За основу фактору буде взято відсутність електроенергії та придбання електрогенератору на сільськогосподарському підприємстві на протязі року. Тому що припинення обліку шляхом воєнних дій суперечить одному з принципів бухгалтерського

обліку, а саме безперервності, тому нижче будуть наведені моделі підприємств протягом року у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Модель підприємств

	А	Б	В	
Січень	100	100	100	тис. грн.
Лютий	56	41	32	тис. грн
Березень	72	56	12	тис. грн
Квітень	45	32	23	тис. грн
Травень	56	43	32	тис. грн
Червень	65	58	46	тис. грн
Липень	86	72	56	тис. грн
Серпень	120	98	72	тис. грн
Вересень	85	68	52	тис. грн
Жовтень	70	52	36	тис. грн
Листопад	98	69	51	тис. грн
Грудень	114	86	72	тис. грн

У таблиці було виділено зеленим кольором момент покупки генератора і його вплив на прибуток підприємства. В підприємстві «А» купівля генератору прийшла на січень, що сприяло в порівнянні з іншими двома підприємствами значний виграш у доходах, бо на лютий припадає найвищий показник серед конкурентів, на дистанції це підприємство показало свою конкурентоспроможність та виживання на ринку шляхом усунення проблеми з електроенергією, якщо ситуація піде так далі, тобто нарощування капіталу цього підприємства призведе до поглинання ринку збуту слабшого підприємства «В», а згодом до знищення підприємства і його ліквідації, тобто підприємство «А» являється одним із лідерів на цьому ринку, лідерську позицію допомогло купівля генератору в критичний момент, тому облік доходів на цьому підприємстві вівся за всіма стандартами та вимогами. Тому інформація на підприємстві подавалась вчасно та на її основі була визначена важливість доходу на підприємстві.

Дохід на підприємстві займає значну частину фінансової звітності у сільськогосподарському підприємстві, адже якісне та цілісне використання покращить фінансовий стан компанії як у поточному періоді так і у майбутньому. Це є одним із способів отримання прибутку, а саме ефективне управління фінансами. Ми розглянули декілька випадків, які можуть призвести до значних економічних показників, тобто зростання доходу, якщо точніше на підприємстві повинно бути детальне планування витрат фінансів, створення декілька бюджетів на окремі підрозділи компанії.

Ми пропонуємо створення бюджетів на основні потреби сільськогосподарського підприємства. По-перше формування бюджету для сівозміни, агрокультури мають характерну рису сезонності, при введенні додаткового бюджету і запровадження сівозміни на підприємстві доходи значно виростуть у порівнянні з підприємствами, які не використовують цю систему, бо специфіка сільськогосподарського підприємства зумовлюється сезонністю та впливом природних факторів, а з воєнними діями це ще більше збільшує ризики втрати доходу, тому виділення окремого бюджету на сівозміну та впровадження цієї технології на підприємстві дає значні бонуси, для отримання доходу. Розглядаючи затвердження сівозміни на підприємстві ми виділили такі пункти, які потрібно дотриматись, для ефективного впровадження:

1. Аналіз підприємства як фізичного об'єкту, та його територіальне розташування. Сівозміна підлягає інтенсивного використання земельного ресурсу (землі), тому при розгляді такого варіанту цей фактор має значний вплив, адже деякі культури не зможуть прижитися.
2. Економічна можливість підприємства для використання сівозмінної технології. Більшість підприємств агропромислового комплексу України мають спеціалізовану прямолінійну систему вирощування культур, тобто використання не більше двох типів агрокультур, тобто поля засівають не більше двох разів на рік і це призводить до випадків утрати доходу, але так як це фокус на не більше двох вирощуваних культур, то такі підприємства мають свої ринки збуту, де вигідніше реалізувати продукцію, тому

впровадження такої системи повинно мати економічне доцільне використання коштів. Можуть бути випадки втрати ринку збуту, за рахунок зміни курсу підприємства щодо вирощування агрокультур.

3. Якісна оцінка ринків збуту. Ринок збуту залежить від територіального розташування підприємства, адже затрати на перевезення вкладено в собівартість продукції, тому при пошуку ринків збуту, потрібно брати до уваги цей фактор. Основну роль також відіграє не тільки збут товару, а й закупівля посіву, якщо в продукцію входить значна частина витрат на перевезення, то ціна продукції в програші порівняно з конкурентами, які зменшили собівартість продукції за рахунок вигідного ринку збуту.
4. Внутрішній контроль системи сівозміни. Використання сівозміни несе за собою значні ризики від працівників підприємства, адже це призводить до розкрадання та неякісного та неефективного використання ресурсів.
5. Створення резервів задля пристосування підприємства під ринкові умови сільськогосподарської продукції.

Такі основні пункти було розглянуто для ефективного впровадження сівозміни на підприємстві та створення окремого бюджету. По-друге створення бюджету машино-тракторного парку. Більшість сільськогосподарських підприємств використовує свій машино-тракторний парк задля збільшення ефективності праці, а в купі з сівозмінною системою це призводить до економічних вигід. Перевага створення окремого бюджету на підприємстві для машино-тракторного парку витікає з підвищення продуктивності праці за рахунок використання машин замість людини, що збільшить об'єм посівів в порівнянні з ручною працею, це призведе до зменшення циклу обігу товару, тобто чим раніше буде посів, тим швидше він зробить товарний кругообіг. Також зменшить простій деяких ресурсів, які можуть з часом втратити свої фізичні властивості як об'єкт агрокультури. До переваг ще додаємо розширення вирощування додаткових зернових культур, використання машин розширить спектр посіву. Призведе також до падіння конкурентів, які використовують ручну працю в порівнянні з автоматизованою, але їх продукція може бути конкурентоспроможною, адже

машино-тракторний парк положить в основу собівартості значну частину в порівнянні з ручною працею, де собівартість значну частину складає заробітна плата, якщо це не дешева робоча сила. Створення таких бюджетів призведе до збільшення доходу на підприємстві.

2.2 Організація та планування аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій

Організація аудиту доходів у сільськогосподарських підприємства проходить згідно всім теоретичним та правовим вимогам. Аудиторська діяльність регулюється Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародним стандартам аудиту. Ми виділяємо декілька пунктів щодо ефективної організації аудиту доходів на сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій.

Спершу визначення доходу та його сутність. Сутність доходу визнається в П(С)БО 15, отже дохід визнається за збільшення активу або зменшення забов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінки доходу може бути достовірно визначена.

Виходячи з поняття доходу починається первинний етап аудиту, тобто визначається сам об'єкт аудиту, розглянуто аудит доходів під час воєнних дій, то береться до уваги ті ланки підприємства, які найбільше мають негативного впливу від воєнних дій. Військові дії припиняють виробництво та господарську діяльність, що в свою чергу заважає отримувати належний дохід для компанії, тому аудит доходу при такій ситуації неможливий.

Планується розробка плану проведення аудиту враховуючи вплив військових дій, план аудиту буде вестись по схемі:

1. Загальна інформація про підприємство

Опис підприємства як юридичного та фізичного об'єкту, його форма власності, назва, галузь (в нашому випадку сільськогосподарське виробництво), місцезнаходження, дата заснування, тип підприємства, продукція/роботи чи послуги, кількість працівників.

Необхідність проведення аудиту. Аудит як незалежна перевірка виступає в ролі вигоди для інвесторів, особливо під-час воєнного стану, для інвесторів щодо правильності та достовірності фінансового стану підприємства в галузі сільськогосподарського виробництва яке займає значну частину ВВП України. Визначеність строку аудиту та періодів за якими він буде проводитися.

2. Планування аудиту на підприємстві:

Ціль аудиту доходу як перевірка фінансової інформації щодо правильності та чесності наданої звітності підприємством.

Зіставлення списку документів які підлягають перевірці на підприємстві, в основному беруть фінансові звіти по періодам, далі йде чітка перевірка активу та пасиву балансу їх правильність та достовірність, звіт про фінансові результати де перевіряють доходи, тобто грошові надходження від продажу товарів робіт чи послуг, витрати які понесло підприємство на виробництво продукції та своє функціонування і прибуток як різниця між доходами та витратами. Далі йдуть документи нижчої ланки як додаткові бюджети, які підприємство саме створило для спрощення обліку, звіту про готівкові рухи. Список документів може поповнюватись в ході аудиторської перевірки.

3. Інформаційне забезпечення щодо внутрішнього контролю підприємства та його ризиків.

Аналізуючи фінансовий стан підприємства аудитор повинен апелювати основними ризиками підприємства та його внутрішнього контролю. Під фінансові ризики підприємства відносять кредитні ризики де дається інформація щодо платоспроможності підприємства, а також спостереження та висвітлення руху коштів підприємства. Ризики ліквідності аналізують заради виявлення інформації про управління оборотного капіталу підприємства, його (підприємства) ліквідність активів і зобов'язань. Валютні ризики коли компанія виходить на

міжнародні ринки збуту і може використовувати валюту інших країн яка в свою чергу може мати негативний вплив на національну грошову одиницю підприємства задля комфортного ведення торгівлі включають похибку від зміни валюти та її конвертацію. Ризик ринку збуту для компанії один із впливовіших, на нашу думку саме через неправильність продажу свого товару, тобто невивідність через складнощі пов'язанні з валютою чи транспортуванням їх аналіз (ризиків) призведе до якісного використання коштів компанії.

Операційні ризики враховують також при аудиторській перевірці, вони включають в себе основу підприємства та його структуру, за допомогою чого воно функціонує. Ризик постачання сировини підприємству під-час воєнних дій, як операційний ризик, зазнає пильної уваги зі сторони аудиторської перевірки, на відміну від інших операційних ризиків цей постає одним з гострих, тобто під-час транспортування продукції підприємству можуть виникнути труднощі на шляхах перевезки, що в свою чергу призведе до втрати товару або збільшення його вартості, через більший обсяг кілометражу.

Ризик втрати технологій під час війни технологічний курс країни йде не на сільськогосподарську діяльність, а на оборонний комплекс країни, що в свою чергу витісняє фермерські підприємства. Включення агросектору в оборонний комплекс країни, як одна із провідних ланок по вкладу в ВВП країни та економічно-соціальних потреб, призводить до розцвіту дотацій зі сторони держави та більші масштаби виробництва і витіснення іноземних конкурентів з ринків збуту, включення до оборонного комплексу повинно відбуватися по законам ринкової економіки з пріоритетом на створення резервів урожаю на випадок воєнних дій і дотацій від сторони держави для агрокомплексу, в дотації повинно включати певну суму та об'єм урожаю який звільняється від оподаткування, але в разі настання воєнних дій, сума реалізованих дотаційних товарів буде передана до бюджету країни, заради цього і повинен проводитись аудит доходів підприємства щоб не було шахрайства зі сторони підприємства, двійна перевірка від податкової служби та аудитора. Тому при розвиненні

воєнних технологій в які включений агрокомплекс будуть і розвинуті сільськогосподарські підприємства.

При технологічному ризику будуть відставити кадрові показники підприємств, тому підготовка якісних кадрів для виконання робіт є основною проблемою під час воєнних дій, тому що мобілізаційний механізм включає в себе призов людей до лав армії з метою оборони своєї країни, ради уникнення ризику позбавлення кадрів зі сторони держави на сільськогосподарські підприємстві, які підпадають на дотаційні програми повинна видаватися відстрочка від призиву. Таким чином ризику призведуть до мінімальних впливів на дохід підприємства.

За час визначення основних впливових ризиків аудитор повинен переходити до виконання контролю фінансових результатів від сільськогосподарської діяльності. Проведення відображення ризиків, тобто відображення потенційних фінансових та операційних ризиків, які впливають на показники підприємства. Оцінюючи ймовірність впливу, аудитор виносить вердикт для підприємства. Якщо в план аудита входить управління та усунення ризиків підприємства за допомогою застосування фінансових інструментів, таких як:

1. Страхування майна сільськогосподарського підприємства від різних чинників, особливу увагу приділити шкоді від воєнних дій, страхівка майна при такій ситуації є одним із гарантом економічної безпеки підприємства.
2. Залучення інвесторів зі сторони іноземних осіб. При економічній нестачі в ході воєнних дій та коливання національної грошової одиниці іноземні інвестори при різниці в курсі валют дадуть більший вклад в розвиток підприємства.
3. Створення нового фінансового плану з врахуванням минулих помилок заради недопущення нових від діяльності підприємства.
4. Прогноз окремих випадків на рахунок знищення чи понесення витрат підприємству в ході воєнних дій чи інших соціально-політичних чинників.
5. Створення резервів на випадок відновлення або розширення виробництва підприємства за рахунок минулих фінансових дій.

6. Атомізація бюджетів підприємства, розподілення на окремі ланки виробництва, що зумовить ефективніше використання коштів.
7. Захист від коливання курсових валют, воєнні дії обвалюють додаткові доходи підприємству за рахунок знецінення грошової одиниці.
8. Випуск акцій підприємству для залучення додаткових коштів, які йдуть на удосконалення функціонування підприємства.
9. Урахування уявних випадків, які можуть відбутися у майбутньому або в теперішньому часі. Моделювання різних фінансових станів підприємства, їх можливості усунення та способи ефективного виходу на плюсові показники.

Після використання фінансових інструментів для підприємства настає період зростання та зміцнення економічних показників. Для розгляду впливу того чи іншого фінансового інструменту була розроблена уявна модель підприємства.

Вплив страхування сільськогосподарського підприємства від воєнних дій. Припустимо підприємство «А» застрахувало своє майно від нещасного випадку пов'язано з ситуацією «N», в свою чергу підприємство «В» страхувало своє майно від нещасного випадку пов'язано з ситуацією «N1», а підприємство «С» застрахувало майно від нещасного випадку ситуації «N2» і «N». Всі три підприємства мають страховку на своє майно, але від різних випадків, кожен випадок має свій шанс на розіграш, нижче в таблиці будуть зазначені дані по підприємствам там їх страховкам.

Таблиця 2.2 - Страхова наявність

Підприємство	А	В	С	Назва страховки	N	N1	N2
Наявність страховки у підприємства	N	N1	N2, N	Шанс нещасного випадку	8%	2%	0.5%
				Вартість	230	800	1700
				Виплата	700	2600	5400

Таблиця показує наявність у підприємств страховки від нещасних випадків та їх процент скоєння, а також вартість страховок та їх виплат. Шанси діють завжди незалежно під впливом інших факторів. Тобто підприємство, яке витратило один раз кошти на страховку свого майна, може отримати покриття збитків від нещаного випадку, але кожен випадок має свою специфіку скоєння, наприклад найдорожчий у ситуації випадок «N2» має велику різницю між вартістю та виплатою підприємству. Це була модель ситуації, коли при аудиті використовується фінансовий інструмент страхування, чи доцільне використання інструменту вирішує сам аудитор разом з замовником, все залежить від специфіки підприємства та його нещасних випадків, конкретно у цій ситуації підприємства незалежно від видів їх діяльності та інших факторів використовували ті страхування, які для них були більш доречними і виходячи зі свого економічного положення.

Один із фінансових інструментів є залучення інвесторів, в даному випадку йде розгляд підприємства як об'єкту інвестування. Для визначення впливу такого інструменту була також змодельована ситуація підприємств. Для ефективного залучення інвесторів розробляють бізнес план підприємства, в якому йде інформація про основні фінансові показники, обсяг виробництва, також визначається обсяг необхідних інвестицій в підприємство виходячи з потреб на підприємстві. Розглядаючи ситуацію щодо підприємств в яких були зроблені інвестиції, ми прийшли до висновку, інвестування в підприємства ставить під загрозу власників, тобто утрата повноважень та економічна залежність від інвесторів. Інвестори в свою чергу зацікавлені в максимізації дивідендів від інвестицій, тому в їх пріоритети входять фактори прибутковості підприємства та його здатність функціонування при ринковій економіці. Отримання прибутку для інвесторів, як і для підприємства є одним із головних задач. При інвестуванні коштів в сільськогосподарську галузь під-час воєнних дій є великий ризик втрати коштів, тому специфіка галузі також враховується і соціально-політичні зміни, такі як війна, криза, релігійний вплив і так далі. Такий інструмент рятує підприємство від загрози припинення функціонування.

Створення нового фінансового плану на підприємстві з урахуванням минулих помилок заради недопущення нових при діяльності підприємства. Галузь сільськогосподарського виробництва в умовах військових дій потребує перебудови у внутрішньому фінансовому плануванні. Ті аспекти та ризикові ситуації, які впливали у попередніх роках набули тенденції згасання, але без аналізу минулих помилок та ретельного аналізу минулих фінансових звітів не можливо дотриматися принципу неповторності минулих помилок, тому попередній досвід господарювання має бути врахований при створенні нового фінансового плану. При його створенні також визначається причина попередніх помилок та способи їх позбавлення або їх мінімізація на підприємстві. При зіставленні фінансового плану розробляють нові обсяги виробництва з урахуванням впливу війни на господарську діяльність. В умовах звичайної підприємницької діяльності ресурси вичерпні, тому підприємство їх оновлює шляхом закупівлі сировини, в умовах військових дій сировина та матеріали ще більше набувають вичерпності, тому планування та зіставлення ефективного бюджетування для фінансового плану з урахування попередніх ризиків і впровадженням нових доступних шляхів постачання сировини є способом запобігання неефективної стратегії ведення підприємницької діяльності.

Прогноз окремих випадків на рахунок знищення чи понесення витрат підприємству в ході воєнних дій чи інших соціально-політичних чинників для підприємства є одним із способів запобігання негативного впливу цих факторів, особливо для сільськогосподарського підприємства. Розглядаючи випадок воєнних дій на сільськогосподарському підприємстві, ми відмітили основні ризики та загрози для господарської діяльності. Внаслідок бойових дій буде зруйнована основна інфраструктура підприємства, під удар підпадають будівлі, склади, знаряддя праці, машинно-тракторний парк, інше обладнання, документація, поля під засіви. Разом з цим підприємство втрачає об'єми та темпи виробництва у зв'язку зі знищенням інфраструктури підприємства втрачаються і ресурси, сировину та матеріали, які в свою чергу призводять до зменшення максимального об'єму виробництва і падіння його ефективності. Через воєнні дії

відбувається забруднення ґрунтів, водойм та повітря хімічними речовинами або іншими токсичними матеріалами, які призводять до завершення сільськогосподарської діяльності на тій території де базувалось підприємство. В наслідки також входить втрата робочих кадрів або їх каліцтво внаслідок проведення бойових дій, підприємство буде нести додаткові витрати та втрачати об'єми виробництва за кожного покаліченого або вбитого працівника. Сукупність цих факторів, а саме проведення воєнних дій, для сільськогосподарського підприємства призводить до неминучих втрат, тому виникає гуманітарна криза у зв'язку з винищенням того чи іншого сільськогосподарського підприємства ворогом, що в свою чергу призводить до голоду та припинення поставок сільськогосподарської продукції у регіонах збуту товару.

РОЗДІ 3

АНАЛІЗ АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ У ТОВ «АГРО-СТАНДАРТ» В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ.

3.1 Аналіз аудиту формування доходів у ТОВ «Агро-Стандарт» в умовах військових дій.

Теоретичні основи і методичні аспекти аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій потребує аналізу. До аналізу ми відносимо забезпечення точності та вірності відображення економічних показників у фінансовій звітності підприємства під-час проведення аудиту доходів сільськогосподарського виробництва, через свою специфіку, а саме високий ризик впливу навколишнього середовища та родючості культур на тому чи іншому підприємстві. За основу буде взято декілька пунктів завдяки яким і йде аналіз.

Аудит доходів на сільськогосподарському підприємстві в умовах військових дій набуває характеру виявлення шахрайства та недостовірності інформації. Завдання аудитора надати незалежну оцінку про фінансовий стан підприємства, а саме про доходи.

Підприємство в ринковій економіці має на меті максимізацію прибутку, який в свою чергу складається різницею між доходом та витратами підприємства. Дохід та витрати це ресурси підприємства, які є в обмеженій кількості, саме через свою обмеженість і здебільшого виникають проблеми на підприємстві при його життєдіяльності. Так як це ресурси, розподілення їх має бути ефективним. Розподіл доходу на сільськогосподарському підприємстві повинно складатись з аналітики та фінансового плану, який має складатися на рік або більше. В своєму характері перевиконання плану не завжди є добре і невиконання плану теж в деяких випадках призводить до негативних наслідків. Розглядаючи випадок перевиконання плану, а саме отримати більше доходу чим планували, підприємство зіштовхується з проблемою їх перерозподілу, дохід отримується в

національній валюті, яка в свою чергу має тенденцію знецінення, тобто інфляції, тому перерозподіл доходу на підприємстві постає гострою проблемою. За основу такого підприємства і перерозподілу доходу взято ТОВ «Агро-Стандарт». На основі цього підприємства і будуть вестися показники доходу і їх ефективного перерозподілу з урахуванням впливу інфляції на дохід. Спочатку треба визначити, що таке інфляція. Інфляція (від. лат. *inflatio* роздуття) – це зростання рівня цін, що відображує зниження купівельної спроможності грошової одиниці. Нижче в таблиці буде наведена інформація щодо показників підприємства, а саме чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) інфляційна ставка та вплив інфляції на дохід.

Таблиця 3.1 - Вплив інфляції на дохід підприємства ТОВ «Агро-Стандарт»

Рік	2018	2019	2020	2021	2022
% інфляції	113,70%	109,8%	99,8%	100,6%	126%
Дохід	22057,7	31639	59941,5	126649,5	64449,3
Вплив	19399,91	28815,12	60061,62	125894,14	51150,24
Різниця	2657,79	2823,88	-120,12	755,36	13299,06

Тобто за весь цей період, а саме у роки 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, підприємство втратило сумарно від інфляції 19416 грн., які могли бути використанні на поліпшення обладнання або розширення місця під посіви для підприємства. Один із цікавих років це 2019 у ньому інфляція вийшла 99,8%, що в свою чергу призвело до збільшення валюти, а згідно з цим не фактичний прибуток підприємства також виріс. Таблиця показує, що незалежно від того яка сума буде у доході підприємства, інфляція дасть в 4х випадках негативний показник для підприємства. Тому правильний перерозподіл доходу з урахуванням інфляції є одним із методів аналізу та підвищення економічної безпеки підприємства.

Вплив інфляції діє в обидві сторони, тому варто розглянути інфляційний вплив також на витрати підприємства, які воно понесло за ці роки функціональності, а саме за 2018, 2019, 2020, 2021 та 2022 роки. Нижче в таблиці будуть наведені дані.

Таблиця 3.2 – Вплив інфляції на витрати підприємства ТОВ «Агро-Стандарт

Рік	2018	2019	2020	2021	2022
% інфляції	113,70%	109,8%	99,8%	100,6%	126%
Витрати	10695,4	22318,1	52884	72040,5	55094,1
Вплив	9406,68	20326,14	52989,98	71610,83	43725,48
Різниця	1288,72	1991,96	-105,98	429,67	11368,62

Інфляція зумовила для підприємства додаткові витрати у розмірі 14972,99 грн. ця сума при розподіленні витрат не ураховується у фінансову звітність, як і у таблиці доходу, тому для підприємства витрати повинні перерозподілятися з урахуванням рівня інфляції в країні. Як висновок інфляція до доходу веде додаткові витрати підприємству яке одержує кошти, тобто реалізує продукцію і отримує за них кошти, частина яких знецінюється через інфляційний вплив на курс грошової одиниці, в свою чергу при витратах підприємство несе ще більші збитки, які в деяких ситуаціях призводять до негативних наслідків.

Для перегляду аудитором фінансової звітності, тобто проведення аудиту доходу, потрібно визначити з чого він формується. В основному дохід формується з прибутку який формується з реалізованої продукції, тому аудитор починає з перевірки залишків реалізованої продукції на початок продукції та правильності її оформлення згідно чинного законодавства та перевірки правильності ведення документального обліку на підприємстві. Далі до перевірок відносять співвідношення цін які є фактично реалізованими з залишками на складі. Перевірка наявності чи відсутності документів по реалізації готової продукції та перевірка відповідності запису правильності кореспонденцій бухгалтерських рахунків. За допомогою цього здійснюється основний етап аудиту реалізації

продукції. Нижче буде наведена інформація в якій зазначено один із методів проведення аудиту. Програма аудиту доходів реалізованої продукції:

Підтвердження залишку проданих товарів на початок періоду має на меті впевнення у точності формування товарних рахунків, задача якого є перевіркою у забезпеченості дотримання відповідності по залишкам реалізації продукції, інформація береться з фінансових результатів, журнал №6 та головної книги підприємства, методом документальної перевірки.

Перевірка правильності документального оформлення операцій відображення обліку реалізованої продукції ставить перед собою мету у впевненості та правильності ведення документального оформлення обліку від реалізованої продукції, задачею є надання інформації щодо правильності ведення та оформлення документальних операцій з обліку реалізованих товарів, інформацією щодо перевірки виступають наступні первинні документи як акти приймання-передачі, рахунки фактури, договори купівлі- продажу, методом перевірки виступає документальний.

Перевірка достовірності інформації про реалізовану продукцію, що впливає на собівартість. Метою такої перевірки є впевнення у достовірності відображення класифікацій умов визнання доходів, при задачі перевірки повноти та правильності відображення проданих товарів, та перевірки повноти наданої інформації щодо реалізації товарів. Доказовими документами виступають договори-угоди, рахунки-фактури, платіжні вимоги, арифметичним методом перевірки.

Перевірка співвідношення ціни реалізації продукції з прейскурантом цін. Метою є зіставлення документів та впевненість у правильності заповнення інформації у співвідношенні цін. Задачами виступає достовірність ціни реалізованої продукції з прейскурантною ціною, для надання інформації, тобто документи які підлягають розгляду є прейскурант, калькуляційні картки, розрахунки, накладні, метод є документальним перевірки.

Перевірка достовірності документального оформлення відвантаженої продукції. Метою такої перевірки є затвердження щодо правильності

документального оформлення відвантаженої продукції. Задачею виступає зіставлення документів відвантажених продуктів з книгою реєстрації та перегляд їх наявності. Робочими документами є книги реєстрації, рахунки-фактури, накладні відвантаженої продукції, реєстри бухгалтерського обліку. Виконується арифметичним методом зіставлення.

Перевірка відсутності документів по реалізації продукції. Метою такої перевірки є затвердження наявності та правильності заповнення реалізації продукції. Задачею постає перевірка та достовірність документів їх наявність про реалізовану продукцію. Робочими документами в такому разі є товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури, реєстри бухгалтерського обліку. Методами перевірки виступають документальний та арифметичний.

Перевірка правильності оцінки реалізації. Метою є затвердження правильності оцінки реалізації продукції. Задачею виступає впевнитись у правильності оцінки реалізованої продукції. Робочими документами виступають рахунки-фактури. Методом перевірки є документальний.

Перевірка правильності заповнення кореспонденцій рахунків бухгалтерського обліку та правильність зіставлення облікових реєстрів. Метою виступає впевненість у правильності ведення кореспонденцій та достовірне заповнення облікових реєстрів реалізованої продукції. Задачею постає перевірка достовірності відображення обліку реалізації продукції. Робочими документами є товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури, головна книга. Методом виступають документальний та арифметичний.

Перевірка достовірності запасу аналітичного та синтетичного обліку по рахункам реалізованої продукції та по запасам в облікових реєстрах. Метою є впевнитись у правильності запису обліку по рахункам реалізованої продукції. Задачею виступає перевірка повноти бухгалтерського обліку доходу від реалізації продукції за поточний період. Робочими документами є головна книга, звіт про фінансові результати, бухгалтерські реєстри. Методом перевірки виступає документальний та арифметичний.

3.2 Процедури та прийоми аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій.

До процедур аудиту формування доходів у сільськогосподарському виробництві в умовах військових дій є перевірка обсягу реалізованої та виготовленої продукції, її собівартість. Перевіряти реальність наявності дій, зобов'язань та права власності на них, перевірити правильність визнання та оцінки активів, зобов'язань і власного капіталу, оцінити поточний стан збереження та ефективного використання активів, перевіряти достовірність документів та відображати в бухгалтерському обліку операції, пов'язані з активами, зобов'язаннями та власним капіталом клієнтів, перевірити правильність нарахування амортизації довгострокових активів, перевіряти своєчасність проведення інвентаризації активів і зобов'язань, а також достовірність відображення інвентаризаційних розбіжностей, перевірити достовірність відображення інформації про активи, зобов'язання та власний капітал у балансі клієнта. Метою є надати об'єктивну думку про фінансовий стан компанії-клієнта на поточний період. Можливими помилками в такому разі виступають порушення правил розрахунків готівкою, містить фіктивні документи, незаконне ведення бухгалтерського обліку, заниження (завищення) активів, капіталу та зобов'язань, неправомірне списання активів і зобов'язань, можливі нестачі та крадіжки товарів, необґрунтовані виправлення в бухгалтерських книгах минулих періодів.

Для перевірки аудиту формування доходу використовують звіт про фінансові результати який надає інформацію про діяльність та результати діяльності компанії за певний період часу та є основою для побудови прогнозів щодо майбутньої діяльності компанії. Метою виступають висновки щодо достовірності інформації про доходи, витрати, прибутки та збитки підприємства та відображеної у звіті про фінансові результати. Процедурами є контроль обсягів реалізації активів та облік доходів і витрат у звітному періоді, перевірка

правильність класифікації та оцінки доходів, витрат і фінансових результатів, пов'язаних з діяльністю клієнта, перевірка законність відображення доходів і витрат в системі бухгалтерського обліку, порядок відображення у звіті про фінансові результати, аналіз структури доходів і витрат для визначення ефективності клієнта, виявлення незвичні доходи та витрати та перевіряти достовірність бухгалтерського обліку, контроль правильність визначення та відображення у звітності фінансових результатів з податку на прибуток. Помилками виступають продаж активів за невірними ринковими цінами, необґрунтоване заниження (завищення) доходів або витрат, включення до складу доходів (витрат) майбутніх доходів або витрат звітного періоду, неправильна звірка рахунків обліку доходів і витрат, недостовірне визначення фінансових результатів та недостовірність звітності.

Далі для перевірки застосовують звіт про рух грошових коштів який використовується для перевірки, допомагаючи оцінити здатність компанії генерувати майбутні грошові потоки, роблячи висновки щодо здатності компанії погасити свої зобов'язання. Метою таких перевірок є надання інформації про зміни, які відбуваються в грошових потоках підприємства протягом звітного періоду, і як вони представлені у звіті про рух грошових коштів. Використовують такі процедури як оцінка правильності та своєчасності класифікації грошових потоків за господарською, фінансовою та інвестиційною діяльністю компанії-клієнта, вивчити бізнес-операції клієнтів, щоб визначити, чи передбачають операції внутрішні зміни в складі готівкових і безготівкових операцій (наприклад, операції з придбання лізингових активів, обмінні операції, лізинг придбання активів шляхом випуску акцій не входять до складу , придбання активів за ціною кредиту тощо), перевірити правильність визначення чистих грошових потоків від господарської, інвестиційної та фінансової діяльності, оцінити правильність розрахунку цільового показника чистого грошового потоку за звітний період, проаналізувати зміни грошових потоків протягом звітного періоду та визначити динаміку та тенденції збору готівки в майбутньому. Помилками в такому разі є викривлення інформації у звітах через недостовірність

даних балансу, звітів про фінансові результати та даних бухгалтерського обліку, неправильна класифікація коштів від операцій, включити безготівкові операції до звіту про рух грошових коштів, при арифметичному обчисленні сталася помилка, помилки, упущення та інші спотворення (наприклад, шахрайство) у формах фінансової звітності, в тому числі і в цьому звіті.

Також до уваги береться звіт про власний капітал, метою такої перевірки є реальність інформації про зміни складу капіталу клієнта протягом звітного періоду та перевірка звітності про капітал. Аудитор використовує такі процедури як перевірка законності реєстрації установчих документів підприємства, перевіряє чи відповідають операції клієнта вимогам законодавства, оцінює законність і законність внесення вкладниками капіталу, перевіряє законності та доцільності внесення змін до установчих документів та перевірка відображення цих змін у системі бухгалтерського обліку, контролює законність розподілу прибутку, перевірити достовірність звітності про власний капітал. Помилками в такому разі виступають здійснення діяльності без ліцензій, викривлення інформації у реєстрах акціонерів та несвоєчасність внесення змін, коли внесок засновника в капітал не є своєчасним або внесок активів непридатний для використання за призначенням або не має фактичної цінності для компанії.

Заключним етапом процесу аудиту фінансової звітності є етап звітності, на якому аудитор надає висновок щодо наступних питань:

- чи відповідає система бухгалтерського обліку компанії чинним вимогам законодавства;
- чи відповідають показники бухгалтерської та фінансової інформації принципам облікової політики комерційної організації;
- чи ефективна система внутрішнього контролю клієнта;
- чи інформація про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати та фінансові результати клієнтів, достовірно відображені у фінансовій та бухгалтерській звітності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

Аудит доходів на сільськогосподарському виробництві в умовах воєнного конфлікту є необхідним етапом для забезпечення ефективності та стійкості цієї галузі. Проведення такого аудиту може допомогти вивчити основні фактори, що впливають на доходи та зробити висновки про можливі проблеми та шляхи їх вирішення. Ось деякі можливі висновки та пропозиції, які можуть виникнути в результаті такого аудиту:

Підвищені витрати на безпеку: Під час війни сільське господарство може зіткнутися з підвищеними ризиками, пов'язаними зі збройним конфліктом.

Важливо оцінити необхідність збільшення витрат на територіальну оборону, техніку та особовий склад.

Диверсифікація виробництва: Ризики, пов'язані з вирощуванням певних культур під час війни (наприклад, обмежений доступ до ринку, вищі ціни на деякі продукти тощо), можуть вимагати диверсифікації виробництва, щоб зменшити вплив на загальний дохід.

Оптимізація виробничого процесу: За умов обмеження ресурсів (наприклад, обмежений доступ до палива, добрив тощо) оптимізація виробничого процесу може допомогти зменшити витрати та підвищити продуктивність і ефективність використання ресурсів.

Розвиток альтернативних джерел доходу: В контексті невизначеності та ризику важливо розглянути можливості додаткового доходу, такі як екологічно чисте виробництво, індустрія агротуризму, розвиток додаткових послуг тощо.

До пропозицій ми віднесли такі пункти як:

Створення резервів і резервів, розробка плану дій для зберігання продуктів і ресурсів, які можуть забезпечити необхідну стабільність під час війни.

Розробка стратегії управління ризиками, планування реагування на непередбачені ситуації допоможе мінімізувати вплив негативних подій на виробництво та дохід.

Стимулююча державна підтримка, перевірка можливість отримання державної підтримки чи фінансових інструментів для зменшення фінансових ризиків у воєнний час.

Підвищення ефективності управління ресурсами, використання новітніх технологій і методів управління може допомогти оптимізувати використання ресурсів і зменшити витрати.

Розвиток партнерства, співпраця з іншими сільськогосподарськими компаніями чи організаціями може сприяти вирішенню спільних проблем та обміну досвідом.

Аудит формування сільськогосподарського доходу під час війни є складним завданням, але він допоможе виявити слабкі сторони та ризики та знайти шляхи їх подолання для забезпечення стійкості та успіху сектора.

